

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 24.11.2015 № 9-3

З В І Т

**про результати аудиту ефективності використання коштів
субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання
пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних
послуг**

Київ 2015

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП	4
1. СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ РЕКОМЕНДАЦІЙ КОЛЕГІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ, КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ БЮДЖЕТУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ МАТЕРІАЛІВ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ	5
2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ СУБВЕНЦІЇ	7
3. ПЛАНУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ У 2014 ТА 2015 РОКАХ	19
3.1. Стан планування, повнота виділення асигнувань та використання субвенції у 2014 році.....	19
3.2. Стан планування, повнота виділення асигнувань та використання субвенції у 2015 році (звітні дані за 9 місяців 2015 року)	23
4. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ У 2014 – 2015 РОКАХ СУБВЕНЦІЇ ЗА ВИДАМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ, ЗАКОННІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ СУБВЕНЦІЇ В ОКРЕМИХ РЕГІОНАХ, СТАН ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ	24
5. СОЦІАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ, ПОВНОТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ПІЛЬГИ І СУБСИДІЇ НА ОПЛАТУ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	31
ВИСНОВКИ	36
ПРОПОЗИЦІЇ	40
ДОДАТКИ 1– 4.....	42

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аудиту: статті 4, 7 та 15 Закону України "Про Рахункову палату", План роботи Рахункової палати на II півріччя 2015 року.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ та надання оцінки щодо своєчасності, повноти, продуктивності, результативності та економності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг їх розпорядниками, законності, своєчасності, повноти реалізації прав громадян на надання їм пільг та субсидій, стану внутрішнього контролю відповідних розпорядників коштів.

Предмет аудиту: кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот за КПКВК 3511150 (далі – субвенція) у 2014 році та I півріччі 2015 року; нормативно-правові і розпорядчі акти, інші документи, що регламентують питання надання та використання, механізм управління і контролю за витрачанням субвенції; статистична, фінансова, інша звітність, інформація про надання та використання субвенції; розрахунки щодо потреби у цих коштах.

Об'єкти аудиту: Міністерство соціальної політики України, департамент соціальної політики Вінницької облдержадміністрації, департамент соціальної політики Вінницької міської ради, управління праці та соціального захисту населення Вінницької райдержадміністрації, департамент соціального захисту населення Дніпропетровської облдержадміністрації, управління праці та соціального захисту населення Кірової районної у місті Дніпропетровську ради, управління соціального захисту населення Дніпропетровської райдержадміністрації, департамент соціального захисту населення Київської облдержадміністрації, управління соціального захисту населення Броварської міськради, управління соціального захисту населення Броварської райдержадміністрації, департамент соціального захисту населення Львівської облдержадміністрації, управління праці і соціального захисту населення Миколаївської райдержадміністрації Львівської області, управління праці і соціального захисту населення Новороздільської міської ради Львівської області, департамент соціального захисту населення Харківської облдержадміністрації, управління праці та соціального захисту населення адміністрації Московського району Харківської міськради, управління праці та соціального захисту Дергачівської райдержадміністрації Харківської області.

Направлення запитів з питань аудиту: Міністерству фінансів України.

Критерії аудиту:

продуктивність – співвідношення між результатами діяльності розпорядників коштів субвенції стосовно забезпечення реалізації прав громадян на пільги і субсидії на оплату комунальних послуг та використаними для досягнення таких результатів коштами бюджету;

результативність – ступінь відповідності фактичних результатів діяльності розпорядників коштів субвенції запланованим результатам стосовно забезпечення реалізації прав громадян на пільги і субсидії на оплату житлово-комунальних послуг;

економність – досягнення розпорядниками коштів субвенції запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

законність – дотримання законодавчих і нормативно-правових актів при прийнятті управлінських рішень уповноваженими органами в процесі планування, розподілу та використання коштів субвенції.

Методи проведення аудиту: аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів та інших документів, що регулюють питання планування, надання та використання коштів субвенції, рішень центральних та місцевих органів влади та місцевого самоврядування з питань, пов'язаних з проведенням відповідних заходів; перевірка первинних документів та аналіз відповідей на запити; аналіз даних статистичної, фінансової та іншої звітності; аналіз здійснених видатків і результатів від використання коштів субвенції; оцінка організації роботи об'єктів аудиту щодо отримання і використання коштів субвенції; отримання пояснень посадових осіб; опитування окремих одержувачів пільг та субсидій.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту: часові – 2014 рік, I півріччя 2015 року (дані про фінансування, використання субвенції за 9 місяців 2015 року), географічні – Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Львівська, Харківська області.

За результатами аудиту складено 16 актів. Проаналізовано отриману на запити Рахункової палати інформацію з досліджуваного питання від Міністерства фінансів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

ВСТУП

Одним із найважливіших інструментів з реалізації соціальної політики держави є соціальні трансферти, зокрема надання за рахунок коштів державного бюджету пільг і субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг, що спрямовані, у тому числі, на забезпечення захисту соціально вразливих верств населення. Нині право на одержання пільг з оплати житлово-комунальних послуг за соціальною ознакою та житлових субсидій визначено 17 законами України для 31 категорії громадян. З них відповідно до трьох законів України пільги надаються одночасно і за професійною ознакою.

Загалом право на одержання пільг згідно з законодавчими актами у 2014 році мали близько 5,5 млн громадян, житлових субсидій – 1,5 млн сімей. У 2014 році на цю мету було використано коштів субвенції на суму 6,2 млрд грн, на 2015 рік обсяг субвенції затверджено у сумі **24,4 млрд грн**, або у 3 рази більше, що переважно обумовлено значним підвищенням тарифів на надання житлово-комунальних послуг у 2015 році та змінами механізму призначення і надання субсидій і компенсацій.

За даними Державної служби статистики України, станом на 01.10.2015 понад 3,2 млн сімей отримали субсидії за новим порядком, що у 2,1 раза більше, ніж за весь 2014 рік.

Суттєве зростання обсягів видатків державного бюджету на надання населенню зазначених пільг і субсидій, соціальна значущість забезпечення у повному обсязі прав відповідних категорій громадян на передбачені законодавством соціальні гарантії, запровадження з 2015 року змін у визначенні підстав формування документів для надання заяв щодо призначення та надання житлових субсидій обумовили актуальність теми дослідження.

1. СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ РЕКОМЕНДАЦІЙ КОЛЕГІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ, КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ БЮДЖЕТУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ МАТЕРІАЛІВ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ

Звіт про результати попереднього аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг затверджено постановою Колегії Рахункової палати від 02.08.2012 № 15-1.

На основі матеріалів зазначеного Звіту було підготовлено та направлено з відповідними рекомендаціями інформацію Верховній Раді України (лист від 13.09.2012 № 18-1637) та Кабінету Міністрів України (лист від 13.09.2012 № 18-1638). Висновок до Звіту направлено Міністерству фінансів України (лист від 04.09.2012 № 18-1577) та Міністерству соціальної політики України (лист від 04.09.2012 № 18-1578) для відповідного реагування та усунення виявлених недоліків і порушень.

Прем'єр-міністр України доручив профільним міністерствам (зокрема Мінсоцполітики, Мінфіну, Мінрегіону) опрацювати порушені Рахунковою палатою питання та поінформувати про вжиті заходи Рахункову палату та Кабінет Міністрів України.

Результати аудиту розглянуто 02.10.2012 на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. За результатами розгляду запропоновано Мінфіну, Мінсоцполітики вжити відповідних заходів щодо усунення причин неефективного управління коштами, законодавчого врегулювання виявлених проблем, зокрема, упорядкування системи пільг та переліку їх одержувачів.

Аудитом встановлено, що низка рекомендацій Колегії Рахункової палати і Комітету Верховної Ради України з питань бюджету за результатами розгляду цього питання була реалізована в прийнятих законодавчих і нормативних актах.

Так, Мінфіном при визначенні нормативу перерахування частини субвенції грошовими коштами було **враховано прогнозне зростання індексу споживчих цін та необхідність погашення простроченої кредиторської заборгованості минулих років.**

Колегією Рахункової палати було рекомендовано Кабінету Міністрів України переглянути і встановити науково обґрунтовані норми користування природним газом, згідно з якими держава надає пільги та субсидії відповідним

категоріям громадян.

Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 409 "Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування", що набула чинності з 01.10.2014, **установлено нові соціальні нормативи користування житлово-комунальними послугами, щодо оплати яких держава надає пільги та встановлює субсидії** (п. 3). Визначено, що з 1 жовтня 2014 року у разі використання природного газу для індивідуального опалення держава надає пільгу з оплати і встановлює субсидію з норми **7 куб. м** природного газу на 1 кв. м опалювальної площі на місяць в опалювальний період **замість 11 куб. м**, як це було передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1996 № 879 "Про встановлення норм користування житлово-комунальними послугами громадянами, які мають пільги щодо їх оплати" (за розрахунками аудиторів, це дозволило досягти **фінансового ефекту** – перекриття шляхів неефективних видатків внаслідок оптимізації і встановлення об'єктивно необхідних норм використання природного газу **на суму 500 млн грн щорічно**).

Здійснено заходи щодо посилення адресності надання пільг, у тому числі за професійною ознакою.

За законопроектами, підготовленими Кабінетом Міністрів України, Законом України "Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні" від 27.03.2014 № 1166-VII запроваджено з 01.04.2014 адресний підхід (з **урахуванням доходу**) при наданні пільг особам, які мають на них право за професійною ознакою. Зазначеним Законом внесено зміни до 11 законів України, якими було передбачено надання пільг громадянам за професійною ознакою. Згідно із змінами, пільги (зокрема при наданні знижки з оплати за комунальні послуги) надаються особам, які мають на них право за професійною ознакою, **за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу пільговика за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу** у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

З 23.07.2014 набрала чинності постанова Уряду від 09.07.2014 № 242 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 31 березня 2003 р. № 426 і від 28 травня 2008 р. № 530", якою внесено зміни до Порядку надання пільг, компенсацій і гарантій працівникам бюджетних установ, військовослужбовцям, особам рядового та начальницького складу, затвердженого постановою Уряду від 31.03.2003 № 426. Зокрема встановлено, що пільги, компенсації і гарантії, на які згідно із законом мають право окремі категорії працівників бюджетних установ, військовослужбовці та особи рядового і начальницького складу щодо знижки плати за користування житлом (квартирної плати), плати за комунальні послуги, надаються за умови, **якщо розмір середньомісячного сукупного доходу пільговика (або сім'ї пільговика в розрахунку на одну особу) за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, що дає право на податкову соціальну пільгу** (визначеної відповідно до підп.169.4.1 п.169.4 ст. 169 Податкового кодексу України).

Надалі норму щодо врахування доходу сім'ї при наданні пільг з оплати житлово-комунальних послуг, послуг зв'язку, на придбання твердого палива, скрапленого газу (якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу) передбачено Законом України від 28.12.2014 № 76-VIII "Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України". Враховуючи прийняття цього Закону, постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 № 389 затверджено Порядок надання пільг окремим категоріям громадян з урахуванням середньомісячного сукупного доходу сім'ї (діє з 01.07.2015).

Водночас рекомендація Рахункової палати щодо обмеження використання взаєморозрахунків (взаємозаліків) при використанні коштів субвенції залишається неврахованою.

Фактично використання взаєморозрахунків (взаємозаліків) бюджету при використанні коштів субвенції у 2014 та 2015 роках (близько 90 відс. обсягу усіх розрахунків) з підприємствами-виконавцями (виробниками) відповідних житлово-комунальних послуг призвело, в ряді випадків, до **неможливості здійснення розрахунків** підприємствами-виконавцями відповідних житлово-комунальних послуг, **які не мають заборгованості за енергоносії, і утворення простроченої кредиторської заборгованості**. Також це порушує принцип справедливого та неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами, визначений статтею 7 Бюджетного кодексу, негативно впливає на фінансовий стан таких підприємств.

Таким чином, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів, Мінсоцполітики реалізували, в основному, рекомендації Колегії Рахункової палати, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, надані за результатами розгляду матеріалів попереднього аудиту, що сприяло усуненню низки факторів, які призводили до неекономного використання частини бюджетних коштів.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ СУБВЕНЦІЇ

• Надання пільг

Створена в Україні відповідними законами система надання **пільг** з оплати житлово-комунальних послуг виконує переважно функцію надання винагороди за заслуги перед державою, сумлінну працю, безперервний трудовий стаж та шкідливі умови роботи, тобто за професійно-соціальною ознакою. Законами встановлено, що **пільги** з оплати електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот **надаються у безготівковій формі шляхом зменшення або звільнення від плати за житлово-комунальні послуги**.

Право на пільги мають ветерани війни (учасники та інваліди війни, учасники бойових дій) та діти війни, громадяни, які постраждали внаслідок

Чорнобильської катастрофи, ветерани військової служби та інші. Найчисленнішою категорією серед пільговиків станом на 01.01.2015 є діти війни – 3,2 млн осіб (58,2 відс.) та ветерани війни (зокрема, учасники бойових дій, інваліди війни) – 1,2 млн осіб, або 21,8 відс. (дані щодо кількості пільговиків у розрізі окремих категорій наведено у Додатку 1 до Звіту).

Довідково. Законами України від 06.05.2014 № 1233 та від 19.06.2014 № 1538 внесено зміни до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", якими, зокрема, до переліку пільговиків включено військовослужбовців, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також брали участь в антитерористичній операції.

У 2014 році та I півріччі 2015 року надання пільг **безпосередньо пільговику**, у межах встановлених (середніх) норм споживання житлово-комунальних послуг, положеннями відповідних законів було визначено **лише стосовно 5 категорій громадян** (реабілітовані особи, які стали інвалідами внаслідок репресій або є пенсіонерами; діти війни; педагогічні, медичні працівники та працівники бібліотек, які проживають у сільській місцевості і селищах міського типу, а також пенсіонери, які раніше працювали педагогічними, медичними працівниками та бібліотекарями в цих населених пунктах і проживають у них; працівники закладів культури у сільській місцевості та пенсіонери з їх числа).

За іншими категоріями громадян пільги надаються як самому пільговику, **так і членам його сім'ї**. При цьому п. 7 ст. 16 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" від 22.10.1993 № 3551 та п. 7 ст. 9 Закону України "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні" від 16.12.1993 № 3721 передбачено повне звільнення пільговика та членів його сім'ї від квартирної плати та плати за користування житлово-комунальними послугами.

Пунктом 3 постанови Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 409 "Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування" з 1 жовтня 2014 року **установлено нові соціальні нормативи користування житлово-комунальними послугами**, щодо оплати яких держава надає пільги та встановлює субсидії.

Довідково. Зокрема, визначено, що у разі використання природного газу для індивідуального опалення держава надає пільгу з оплати і встановлює субсидію з норми 7 куб. м природного газу на 1 кв. м опалювальної площі на місяць в опалювальний період (замість 11 куб. м); для користування послугами з централізованого постачання холодної води - 2,4 куб. метра на одну особу на місяць за наявності централізованого постачання гарячої води; для користування послугами з централізованого постачання гарячої води - 1,6 куб. метра на одну особу на місяць; для користування послугами з централізованого водовідведення - 4 куб. метри на одну особу на місяць.

Постановою Кабінету Міністрів України від 09.07.2014 № 242 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 31 березня 2003 р. № 426 і від 28 травня 2008 р. № 530" внесено зміни до Порядку надання пільг, компенсацій і гарантій працівникам бюджетних установ, військовослужбовцям, особам рядового та начальницького складу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2003 № 426. Встановлено, що пільги, компенсації і гарантії, на які згідно із законом мають право окремі категорії

працівників бюджетних установ, військовослужбовці та особи рядового і начальницького складу щодо знижки плати за користування житлом (квартирної плати), плати за комунальні послуги, надаються за умови, **якщо розмір середньомісячного сукупного доходу пільговика (або сім'ї пільговика в розрахунку на одну особу) за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, що дає право на податкову соціальну пільгу.**

Отже, постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 № 389 передбачено врахування з 01.07.2015 доходу сім'ї при наданні окремим категоріям громадян пільг, зокрема з оплати комунальних послуг, що свідчить про поступове забезпечення соціальної рівності та підтримки насамперед соціально вразливих верств населення.

• *Надання житлових субсидій і компенсації на оплату комунальних послуг в умовах підвищення цін і тарифів*

Відповідно до законодавства субсидії на оплату житлово-комунальних послуг надаються населенню шляхом зменшення суми плати за їх споживання, яка компенсується за рахунок субвенції, що спрямовується надавачам послуг. Умови призначення та порядок надання громадянам щомісячної адресної безготівкової субсидії визначає Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848 (далі – Положення про субсидії).

Пунктом 4 Положення про субсидії встановлено, що субсидії призначаються за наявності різниці між розміром плати за житлово-комунальні послуги, скраплений газ, тверде та рідке пічне побутове паливо у межах норм споживання з урахуванням пільг, які надаються відповідно до чинного законодавства, і обсягом визначеного Кабінетом Міністрів України обов'язкового відсотка платежу.

Пунктом 1 постанови Кабінету Міністрів України від 27.07.1998 № 1156 "Про новий розмір витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива у разі надання житлової субсидії" (в редакції станом на 01.01.2014) встановлено, що за умови призначення житлової субсидії за житлово-комунальні послуги в межах норми володіння чи користування загальною площею житла та нормативів користування зазначеними послугами громадяни, зареєстровані у житловому приміщенні (будинку), **сплачують 15 відсотків середньомісячного сукупного доходу (із змінами, внесеними постановою Уряду від 14.07.2010 № 621).**

Довідково. Згідно з абзацом 2 п.2 вказаної постанови, якщо у складі зареєстрованих та таких, що проживають у житловому приміщенні (будинку), осіб є діти, інваліди першої або другої групи і середньомісячний сукупний дохід на одного зареєстрованого громадянина не перевищує прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць та якщо у житловому приміщенні (будинку) зареєстровані і проживають тільки непрацездатні громадяни, розмір плати, зокрема, за комунальні послуги в межах норми володіння чи користування загальною площею житла та нормативів користування зазначеними

послугами за умови призначення житлової субсидії становить **10 відсотків** середньомісячного сукупного доходу.

Постановою Уряду від 06.08.2014 № 409 "Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування" внесено зміни до постанов Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848 та від 27.07.1998 № 1156 (**набули чинності з 01.10.2014**), згідно з якими, за умови призначення житлової субсидії за користування житлом, його утримання та оплату послуг водо-, тепло-, газопостачання, водовідведення, електроенергії, вивезення побутового сміття та рідких нечистот (житлово-комунальні послуги) в межах соціальної норми житла та соціальних нормативів користування житлово-комунальними послугами, громадяни, які зареєстровані і фактично проживають у житловому приміщенні (будинку), сплачують частку їх середньомісячного сукупного доходу, яка визначається за формулою.

Результати аналізу змісту і мети формули розрахунку частки плати за послуги для домогосподарств (частка доходу) свідчать, що вони спрямовані на підтримку найбільш соціально вразливих верств населення (домогосподарств).

Розмір витрат на оплату житлово-комунальних послуг в межах соціальної норми житла та соціальних нормативів користування житлово-комунальними послугами і розмір субсидій визначаються окремо за кожний вид послуг. При цьому розмір витрат на оплату послуги визначається пропорційно частці вартості цієї послуги у загальній сумі вартості житлово-комунальних послуг. У разі коли протягом періоду, на який призначено субсидію, **фактична плата за окремий вид послуг змінюється, перерахунок розміру субсидій на оплату житлово-комунальних послуг не проводиться** (абз. 7 п. 1).

Довідково. Пунктами 1 та 2 постанови Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 409 установлено громадянам, які відповідно до законодавства мають субсидію на оплату житлово-комунальних послуг, соціальну норму житла для: оплати за користування житлом/утримання житла і централізованого та індивідуального опалення (теплопостачання) незалежно від джерела та виду енергії – 13,65 кв. метрів загальної площі на одну особу та додатково 35,22 кв. метрів на домогосподарство; громадянам, які відповідно до законодавства мають пільги на оплату житлово-комунальних послуг, соціальну норму житла для: оплати за користування житлом/утримання житла і централізованого та індивідуального опалення (теплопостачання) – 21 кв. метр загальної площі на одну особу та додатково 10,5 кв. метрів на сім'ю.

Постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2014 № 83 "Про посилення соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на комунальні послуги" затверджено Порядок призначення і надання населенню **компенсації додаткових витрат** на оплату комунальних послуг в умовах підвищення цін і тарифів на послуги (далі – Порядок надання компенсації) з метою додаткового захисту найменш забезпечених верств населення.

Відповідно до п. 2 цього Порядку його дія поширюється на сім'ї, які складаються з громадян України, іноземців, осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, якщо середньомісячний сукупний дохід сім'ї за попередні шість місяців **не перевищував величини прожиткового мінімуму** для сім'ї, що визначається як сума прожиткових мінімумів для кожного члена сім'ї відповідно до його належності до основних соціальних і демографічних груп населення.

Згідно з зазначеним Порядком компенсація розраховується як різниця між розміром плати за комунальні послуги у межах норм споживання (з урахуванням пільг та субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, які надаються відповідно до законодавства) **після підвищення цін і тарифів на комунальні послуги** та розміром відповідного платежу, який сім'я сплачувала до зміни цін і тарифів на комунальні послуги.

У 2014 році така компенсація призначена 11,1 тис. сімей на суму 4,3 млн грн, у I півріччі 2015 року – 4,6 тис. сімей на суму 7,0 млн гривень.

Отже, нормативно-правове врегулювання питань щодо надання субсидій є, загалом, достатнім і спрямованим на підтримку найбільш соціально вразливих верств населення (домогосподарств) при оплаті ними житлово-комунальних послуг – централізованого постачання холодної та гарячої води, водовідведення, газо- та електропостачання, централізованого опалення, вивезення побутових відходів тощо.

• Затверджені бюджетні призначення (субвенції), органи виконавчої влади, відповідальні за їх формування і використання

Законом України від 16.01.2014 № 719 "Про Державний бюджет України на 2014 рік" (далі – Закон № 719) Міністерству фінансів України як **головному розпоряднику коштів** (загальнодержавні витрати) за бюджетною програмою 3511150 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот” затверджені бюджетні призначення за загальним фондом в обсязі **7388,3 млн гривень**. Законом України від 27.03.2014 № 1165-VII "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" (далі – Закон № 1165) обсяг бюджетних призначень за КПКВК 3511150 збільшено до **8863,0 млн гривень**. За додатком 7 до зазначеного Закону (із змінами) обсяги субвенції розподілені і затверджені відповідним обласним бюджетам та бюджету м. Києва.

Законом України від 28.12.2014 № 80 "Про Державний бюджет України на 2015 рік" (далі – Закон № 80) Міністерству фінансів України як **головному розпоряднику коштів** (загальнодержавні витрати) за бюджетною програмою 3511150 затверджені бюджетні призначення із загального фонду в обсязі **11940,9 млн гривень**. У подальшому відповідно до Закону України від 02.03.2015 № 217 "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2015 рік" (далі – Закон № 217) обсяг бюджетних призначень за КПКВК 3511150 збільшено до **24414,2 млн гривень**. За додатком 7 до зазначеного Закону (із змінами) обсяги субвенції розподілені і затверджені відповідним обласним бюджетам та бюджету м. Києва.

На **Мінфін** як головного розпорядника субвенції згідно з Бюджетним кодексом і на місцеві фінансові органи покладено відповідальність за планування потреби у коштах державного бюджету на відповідну ціль,

перерахування субвенції до відповідних бюджетів і на рахунки головних розпорядників субвенції, контроль за цільовим використанням субвенції.

Порядком перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2005 № 20 (далі – Порядок № 20 або порядок перерахування деяких субвенцій), визначено, що перерахування субвенцій на надання пільг та житлових субсидій населенню здійснюється виключно **за рахунок надходження до загального фонду державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу та газового конденсату, рентної плати за транзитне транспортування трубопроводами природного газу територією України, збору у вигляді цільової надбавки до тарифу на природний газ для споживачів (п.1).**

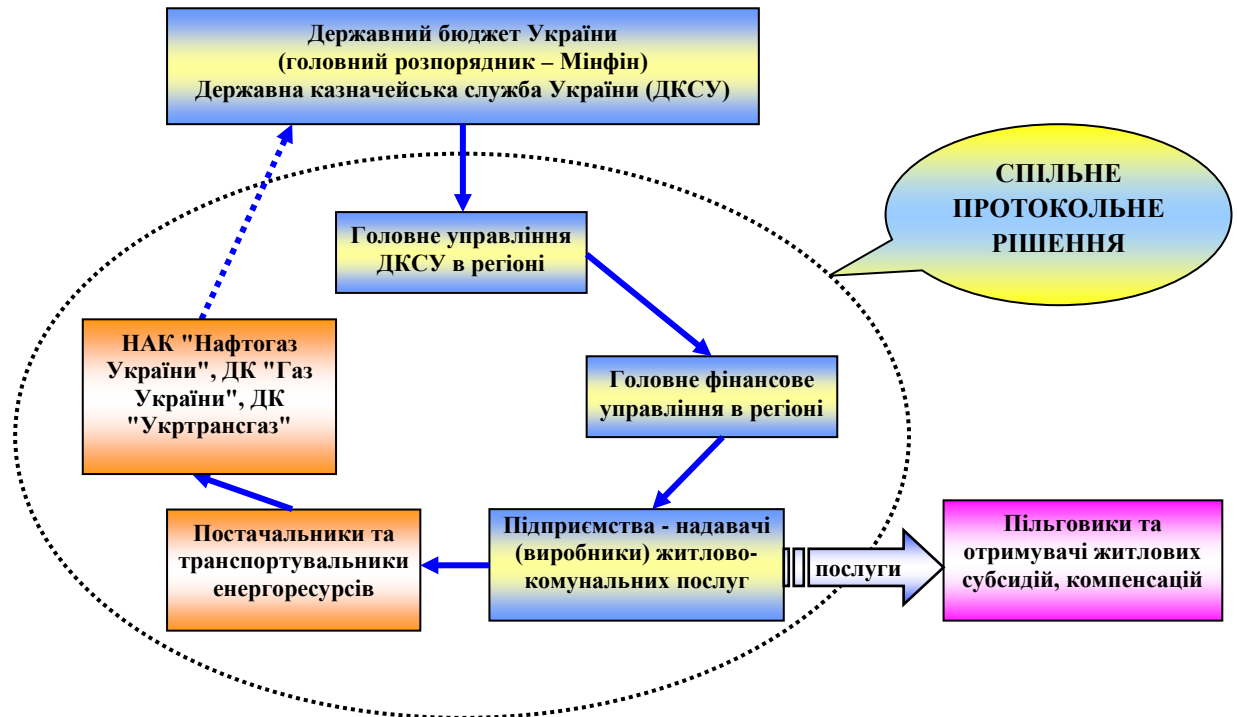
У той же час положення Порядку № 20 в частині перерахування відповідних видів субвенцій за рахунок конкретно визначених надходжень загального фонду державного бюджету **не узгоджується** з вимогами статті 13 Бюджетного кодексу України, згідно з якою за рахунок конкретно визначених надходжень здійснюються видатки **виключно із спеціального фонду** бюджету.

У разі відсутності у суб'єктів підприємницької діяльності, які є постачальниками та транспортувальниками природного газу, можливості взяти участь у проведенні розрахунків за спожиту електроенергію відповідно до абзацу першого пункту 8 цього Порядку перерахування субвенцій здійснюється в межах надходжень до загального фонду державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування газового конденсату, яка надійшла у попередньому місяці, а у разі, коли обсяг таких надходжень недостатній, – **за рахунок загального фонду державного бюджету згідно з рішенням Мінфіну.**

Порядком перерахування деяких субвенцій (п. 8), Порядком проведення розрахунків за природний газ, теплопостачання і електроенергію (чинний у 2014 році та I півріччі 2015 року), затвердженим спільним наказом Міністерства палива та енергетики України, Національної акціонерної компанії "Нафтогаз України", Державного казначейства України від 3 лютого 2009 року № 55/57/43 (далі – Порядок проведення розрахунків) встановлено механізм проведення взаєморозрахунків (взаємозаліків) між учасниками розрахунків (зокрема надавачами комунальних послуг, постачальниками енергоносіїв).

Розрахунки щодо обсягів надання пільг і субсидій здійснювалися їх учасниками на умовах, визначених спільним протокольним рішенням, що укладається між органами Казначейства, суб'єктами підприємницької діяльності, головними фінуправліннями держадміністрацій, енергопостачальними компаніями, Міненерго. Розрахунки проводяться за згодою учасників на підставі актів звіряння або договорів, які визначають величину щомісячного споживання ресурсів (товарів, послуг), і спільних протокольних рішень, підписаних усіма учасниками таких розрахунків. Порядок проведення взаєморозрахунків відповідно до Порядку № 20 наведено на схемі 1.

**Проведення взаєморозрахунків (проходження коштів субвенції)
відповідно до Порядку № 20 за надані пільги, субсидії та компенсації
населенню**

Порядком фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.02 № 256 (далі – Порядок фінансування видатків), **передбачено** надання субвенції **без застосування** механізму проведення взаємозаліків між учасниками розрахунків (тобто, субвенція надається грошовими коштами) та здійснення **розрахунків лише за фактично спожиті** (фактично нараховані суми) пільговою категорією населення послуги.

Згідно з Порядком фінансування видатків, **головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів** на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення визначені керівники головних управлінь, управлінь, відділів та інших самостійних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій, виконавчих органів рад, **до компетенції яких належать питання праці та соціального захисту населення** (п. 3).

Відповідно до п. 2 постанови Кабінету Міністрів України від 04.03.2002 № 256 головні розпорядники коштів місцевих бюджетів (управління праці та соціального захисту населення, далі – УПСЗН) ведуть персоніфікований облік одержувачів пільг за соціальною ознакою, житлових субсидій, здійснюють розрахунки з постачальниками послуг на підставі отриманих від них щомісячних звітів щодо послуг, наданих одержувачам, які мають право на відповідні пільги.

Згідно з Порядком перерахування видатків головні фінансові управління місцевих держадміністрацій здійснюють розрахунки за надані пільги щодо електроенергії, теплопостачання та газопостачання шляхом проведення

взаєморозрахунків (взаємозаліків).

Відповідно до Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, **Мінсоцполітики** є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, і який забезпечує, зокрема, формування та реалізацію державної політики у сфері праці та **соціальної політики**, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, **соціального захисту**, пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції тощо, а також здійснює контроль за правильністю надання державної соціальної допомоги.

Отже, на Міністерство фінансів України покладено відповідальність за планування, перерахування, контроль за цільовим використанням субвенції, а на місцеві фінансові органи – за підготовку реєстрів нарахованих сум, узагальнення даних про нараховані та фактично здійснені видатки щодо пільг, подання їх Держказначейству і Мінфіну.

Міністерство соціальної політики України та місцеві органи праці і соціального захисту населення є відповідальними за ведення персоніфікованого обліку одержувачів пільг, нарахування пільг, субсидій і компенсацій, здійснення розрахунків з надавачами населенню відповідних послуг, контроль за правильністю надання державної соціальної допомоги.

Положення щодо використання механізму взаєморозрахунків (взаємозаліків) закладає ризики щодо соціальної рівності при розподілі суспільного багатства, ефективного управління коштами субвенції, надання підприємствам-виконавцям комунальних послуг, які не мають заборгованості за енергоносії, компенсації недоотриманих ними доходів.

• *Органи влади, відповідальні за встановлення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги, норми їх споживання*

Відповідно до частини другої статті 14 Закону України від 24.06.2004 № 1875 "Про житлово-комунальні послуги" (далі – Закон № 1875) **ціни/тарифи на комунальні послуги та послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій** формуються і затверджуються центральними органами виконавчої влади, національними комісіями, що здійснюють державне регулювання у відповідних сферах, та органами місцевого самоврядування **відповідно до їх повноважень, визначених законом.**

Відповідно до статті 11 Закону України "Про природні монополії" (із змінами від 07.07.2011) національні комісії регулювання природних монополій є державними колегіальними органами, які утворюються та ліквіднуються Президентом України. **Комісії підпорядковуються Президенту України та підзвітні Верховній Раді України.**

Встановлені статтею 11 Закону України "Про природні монополії" норми щодо утворення, ліквідації та підпорядкування Президенту України національних комісій регулювання природних монополій не узгоджуються із

статтею 106 Конституції України в частині повноважень Президента України щодо створення у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб. Водночас статтею 116 Конституції України встановлено повноваження Кабінету Міністрів України, який має забезпечувати утворення, реорганізацію та ліквідацію відповідно до закону міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Довідково. Рішенням Конституційного Суду України від 08.07.2008 №14-рп/2008 положення зазначеного Закону (редакція від 08.07.2008) щодо утворення та ліквідації національних комісій регулювання природних монополій Президентом України, затвердження Президентом України положень про національні комісії регулювання природних монополій визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними).

Згідно з Указами Президента України від 27.08.2014 № 692 та № 693 **було ліквідовано**¹ Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг та Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики відповідно. Натомість Указом Президента України від **27.08.2014 № 694 утворено Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг** (далі - НКРЕКП) (положення про правонаступництво утвореної комісії та відповідних повноважень двох ліквідованих комісій у зазначеному Указі Президента України **відсутні**).

Указом Президента України від 10.09.2014 № 715 затверджено Положення про НКРЕКП, відповідно до якого НКРЕКП здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг на ринках природного газу, є **державним колегіальним органом, підпорядкованим Президентові України і підзвітним Верховній Раді України**.

Відповідно до покладених завдань НКРЕКП, зокрема, встановлює: ціни (тарифи) на електричну енергію; роздрібні ціни на природний газ, що використовується для потреб населення; тарифи на комунальні послуги для суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках, ліцензування яких здійснює НКРЕКП.

Довідково. Відповідні повноваження були надані Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, лише Законом України від 09.04.2015 №329-VIII "Про ринок природного газу", який набув юридичної сили з 1 жовтня 2015 року.

Згідно з ч. 2 статі 13 Закону № 1875 примірні переліки житлово-комунальних послуг та їх склад залежно від функціонального призначення визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, тобто **Мінрегіоном**.

Відповідно до Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2014 № 197, **Мінрегіон**

¹ З вересня 2014 року зазначені комісії призупинили свою роботу.

зокрема, затверджує порядки, норми і правила у сфері житлово-комунального господарства.

Порядком формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869, передбачено застосування державних та галузевих нормативів витрат ресурсів.

Результати аналізу показали, що на сьогодні розрахунок тарифів і планування витрат теплової енергії на опалення, вентиляцію та гаряче водопостачання житлових та громадських споруд здійснюється **НКРЕКП** на підставі **Керівного технічного матеріалу КТМ 204 Україна 244-94 "Норми та вказівки по нормуванню витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд в Україні"**, затвердженого наказом Держжитлокомунгоспу від 14.12.1993 року (із змінами 2001 року)². Після затвердження КТМ 204 Україна 244-94 відбулися значні зміни, зокрема прийнято нові нормативні акти: національний стандарт ДСТУ-НБВ.1.1-27:2010 "Захист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів від пожежі. Будівельна кліматологія" (з наданням чинності з 01.11.2011 наказом Мінрегіонбуду від 16.12.2010 № 511). Водночас у 2006 році наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства від 09.09.2006 № 301 затверджено державні будівельні норми ДБНВ.2.6-31:2006 "Конструкція будівель і споруд. Теплова ізоляція будівель" (з наданням чинності з 01.04.2007).

Довідково. Норми ДБН-В.2.6-31:2006 є обов'язковими для юридичних і фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності на території України незалежно від форм власності та відомчої належності і мають використовуватися у тому числі при проектуванні будинків і споруд, що опалюються, визначенні витрат паливно-енергетичних ресурсів для опалення будинків. Зокрема ДБН-В.2.6-31:2006 містять норму щодо річних максимальних тепловитрат на 1 м² опалювальної площі (5 і більше поверхів) житлових будівель на рівні 0,0765 Гкал/м² (або 89 Квт/м²), що є нижчими за аналогічні норми КТМ 204 Україна 244 -94 – 0.167 Гкал/м².

Фактично у 2014 році середні річні витрати³ теплової енергії на опалення 1 м² загальної площі житлових будівель, які враховані НКРЕКП у тарифах на послуги з централізованого опалення, становили: **мінімальні** - у Херсонській області – 0,109 Гкал/м², **максимальні** - у Тернопільській області – 0,153 Гкал/м², **які вищі** за максимальні аналогічні витрати теплової енергії, визначені ДБН-В.2.6-31:2006 (0,0765 Гкал/м²). У квітні 2015 року НКРЕКП⁴ надіслала Кабінету Міністрів України пропозиції стосовно **оновлення** норми витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд, зокрема запропоновано доручити Мінрегіону розглянути питання щодо **актуалізації норм КТМ 204 Україна 244-94**.

Довідково. Згідно з інформацією Мінрегіону від 24.11.2015 № 7/9-13812, наданою на запит Рахункової палати, Міністерством разом з НКРЕКП на виконання доручення Віце-

² З урахуванням Посібника до зазначених Норм 2001 року.

³ Звіт НКРЕП, затверджений постановою від 31.03.2015 № 971.

⁴ Інформація Прес-служби НКРЕКП розміщена на Урядовому порталі 24.04.2015 (www.kmu.gov.ua).

прем'єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Зубка Г.Г. від 08.05.2015 № 17166/1/1-1 запропоновано Інституту технічної теплофізики опрацювати питання щодо проведення коригування показників КТМ 204 Україна 244–94. Наразі Мінрегіоном опрацьовується питання фінансування зазначеного заходу, у тому числі із залученням донорських коштів міжнародних організацій.

Разом з тим Мінрегіоном підготовлено Методику нормування витрат палива та теплової енергії на виробництво і транспортування теплової енергії для споживання системами опалення, вентиляції і гарячого водопостачання та господарсько-побутових потреб житлових будинків та громадських споруд в Україні, яку у листопаді 2015 року направлено для опрацювання і надання пропозицій до НКРЕКП. В цій Методиці враховуються зміни, які відбулися в чинному законодавстві після прийняття КТМ 20 Україна 244–94, зокрема ДБН В.2.6-31:2006 "Теплова ізоляція будівель".

Отже, з 2007 року відповідними державними органами влади не забезпечено розроблення, узгодження та внесення в установленому порядку змін і зменшення норм КТМ 204 Україна 244-94 щодо витрат палива і теплової енергії на опалення, та, відповідно, тарифів з централізованого опалення в будинках без побудинкового обліку теплової енергії.

Відповідно до статей 1, 32 Закону № 1875 за відсутності у деяких випадках засобу обліку у споживача, використовується, як правило, будинковий засіб обліку або нормативний спосіб визначення обсягу послуг. При цьому Загальнодержавна програма реформування житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки (затверджена Законом України від 24.06.2004 № 1869 у редакції Закону від 11.06.2009 № 1511), згідно з якою **усі багатоквартирні будинки протягом двох років мали бути обладнані приладами обліку тепла, холодної та гарячої води, повною мірою не виконана.**

Відповідно до статті 32 Закону № 1875 розмір плати за комунальні послуги **розраховується з огляду на розмір затверджених цін/тарифів та показань засобів обліку** або за нормами, затвердженими в установленому порядку. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 "Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, холодного і гарячого водопостачання і водовідведення" **обов'язок щодо встановлення приладів обліку покладено на споживачів.** Як наслідок, оснащення багатоквартирних будинків в Україні будинковими засобами обліку **має дуже низький рівень** (за даними Мінрегіону: холодної води – 28,6 відс., гарячої води – 15,9 відс., теплової енергії – 34,7 відсотка). Зазначене створює умови для необ'єктивних даних і призводить до **завищення** обсягу фактично спожитих ресурсів і сум оплати за комунальні послуги, а також обсягів коштів державного бюджету на надання пільг і субсидій.

Довідково. В 2015 році у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України від 10.04.2015 № 2636 "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення комерційного обліку природного газу, теплової енергії, гарячої та холодної води", метою якого є законодавче врегулювання питань у сфері комерційного обліку енергоресурсів, а також спонукання надавачів послуг з розподілу природного газу, централізованого опалення, гарячого та холодного водопостачання до забезпечення належного комерційного обліку об'єму реалізації таких послуг, а населення - до економного

споживання енергоресурсів. Для реалізації указаних цілей пропонується обов'язок забезпечення житлових будинків засобами вимірювальної техніки покласти на виконавців зазначених комунальних послуг.

Таким чином, за відсутності у переважної більшості споживачів будинкових засобів обліку фактично наданих послуг, застосування окремих неактуальних норм тепловитрат на одиницю опалювальної площі, визначених КТМ 204 Україна 244-94, і неприведення їх з 2007 року до норм ДБН-В.2.6-31:2006 при встановленні НКРЕКП тарифів на теплопостачання для населення, обумовлює ризик існування необ'єктивних (завищених) даних розрахунків тарифів для населення та відшкодування державою за рахунок субвенції підприємствам - виконавцям (виробникам) вартості таких послуг в частині пільг і субсидій.

• Законодавчі зміни реалізації Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку "Україна – 2020" щодо створення сучасної і справедливої системи адресного надання пільг і компенсацій в Україні

Розпорядженням Уряду від 04.03.2015 № 213-р затверджено план заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку "Україна – 2020" у 2015 році.

Зазначеним планом заходів передбачено, зокрема: реформування системи соціального захисту, при якому громадяни не будуть зобов'язані додавати до своїх заяв та звернень, у тому числі в органи соціального захисту, будь-які довідки та погодження; створення сучасної і справедливої системи адресного надання пільг і компенсацій в Україні, посилення соціального захисту малозабезпечених верств населення та унеможливлення одержання соціальних пільг заможними громадянами.

З метою реалізації зазначених заходів на 2015 рік, постановами Кабінету Міністрів України від 28.02.2015 № 106 "Про удосконалення порядку надання житлових субсидій" та від 26.06.2015 № 475 "Про спрощення порядку призначення та надання населенню житлових субсидій" (чинна з 11.07.2015) **суттєво спрощено порядок формування пакета документів і надання субсидій.**

Довідково. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 106, основним нововведенням є те, що для призначення субсидії громадянин має подати структурному підрозділу з питань соціального захисту населення за місцем реєстрації заяву про призначення житлової субсидії та декларацію про доходи і витрати відповідних осіб. Постановою Уряду № 475 затверджено нову форму декларації про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії, в якій громадянам не потрібно вказувати розмір їхніх доходів, вони лише зазначають вид отриманого ними доходу і джерело (установу, підприємство чи організацію), з якого отримані кошти.

Крім того, з 1 липня 2015 року набрав чинності Порядок надання пільг окремим категоріям громадян з урахуванням середньомісячного сукупного доходу сім'ї, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 № 389.

Наприкінці жовтня 2015 року Кабінетом Міністрів України спрощено порядок нарахування житлових субсидій, забезпечено прозорість та гнучкість

встановлення відповідних тарифів на житлово-комунальні послуги для населення. Постановами Уряду від 13.10.2015 № 841 та від 28.10.2015 № 842 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 409" спрощено перерахування субсидій за житлово-комунальні послуги на зимовий період (здійснюватиметься в автоматичному режимі), а також встановлено державні соціальні стандарти, що передбачають застосування коригуючих коефіцієнтів для розрахунку витрат газу, електричної та теплової енергії на потреби опалення залежно від кількості поверхів будинків, нормативи користування послугами централізованого опалення за умови обладнання житлових будинків приладами обліку теплової енергії, газопостачання за наявності або відсутності газових лічильників, електричної енергії для опалення, диференційованого за періодами часу.

Отже, Кабінетом Міністрів України станом на 01.11.2015 вжито заходів щодо реалізації плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку "Україна – 2020" в частині внесення змін до законодавства щодо оптимізації та спрощення порядку формування пакета документів і надання відповідних пільг, субсидій і компенсацій за надані підприємствами житлово-комунальні послуги відповідним категоріям громадян.

3. ПЛАНУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЙ У 2014 ТА 2015 РОКАХ

3.1. Стан планування, повнота виділення асигнувань та використання субвенцій у 2014 році

За розрахунками Міністерства фінансів Законом України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" від 16.01.2014 № 719-VII (без змін) первинно затверджено обсяг субвенції у сумі **7388,3** млн грн, що в цілому відповідає затвердженому обсягу субвенції на **2013** рік.

Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, відповідно до постанови від 03.04.2014 № 420 збільшено роздрібні ціни на природний газ, що використовується для потреб населення.

Довідково. Ціни визначені залежно від обсягу споживання газу, наявності та відсутності лічильників, зокрема, за умови, що обсяг споживання природного газу не перевищує 2500 м³ на рік, за відсутності лічильника ціна газу становить 1,197 грн/м³, а за умови, що обсяг споживання природного газу перевищує 6000 м³ на рік, – 4,011 грн/м³.

В умовах підвищення цін і тарифів на комунальні послуги постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2014 № 83 встановлено, що фінансування витрат, пов'язаних з наданням населенню компенсації додаткових витрат на оплату комунальних послуг (різниця між розміром плати за комунальні послуги у межах норм споживання (з урахуванням пільг та субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, які надаються відповідно до законодавства) після підвищення цін і тарифів на комунальні послуги та розміром відповідного платежу, який сім'я сплачувала до зміни цін і тарифів на комунальні послуги), здійснюється за рахунок субвенції.

Враховуючи зазначене, Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" від 27.03.2014 № 1165-VII загальний обсяг субвенції на 2014 рік **збільшено до 8863,0 млн грн** (з урахуванням зменшення призначень на 235,0 млн грн для бюджетів АР Крим і м. Севастополь та їх перерозподілу між іншими регіонами).

Довідково. Згідно з інформацією Мінфіну⁵, наданою на запит Рахункової палати, розподіл коштів субвенції між місцевими бюджетами на 2014 рік здійснено за єдиною для всіх регіонів методикою на підставі даних місцевих фінансових органів щодо фактично нарахованих пільг та житлових субсидій населенню за відповідний період 2013 року окремо по кожному виду таких послуг.

Протягом 2014 року **Кабінетом Міністрів України розпорядженнями** від 16.10.2014 № 1006-р та від 26.11.2014 № 1162-р у межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених у 2014 році Міністерству фінансів у загальному фонді державного бюджету, **здійснено перерозподіл видатків шляхом зменшення їх обсягу**, зокрема, **за програмою 3511150 "Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот" та збільшення видатків за програмами 3511030 "Резервний фонд" і 3511060 "Додаткові дотації з державного бюджету місцевим бюджетам"** (у частині додаткової дотації з державного бюджету на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів) **на суму 510,0 млн грн та 859,8 млн грн відповідно.**

З урахуванням внесених змін, **річним розписом на 2014 рік передбачено** обсяг видатків на загальну суму **7493,2 млн грн** (на 1369,8 млн грн менше від затвердженого законом про державний бюджет).

Відповідно до пункту 4 Порядку фінансування видатків **перерахування сум субвенцій** проводиться Державною казначейською службою згідно з помісячним розписом асигнувань державного бюджету, але **в межах фактичних зобов'язань** відповідних бюджетів щодо пільг, субсидій та компенсаційних виплат. Аналогічно, п. 2 Порядку перерахування деяких субвенцій визначено, що Казначейство перераховує суми субвенцій на рахунки обласних бюджетів, бюджету м. Києва, відкриті в органах Казначейства, згідно з розписом та **в межах зобов'язань місцевих бюджетів за видатками.**

Водночас відповідно до Порядку проведення розрахунків за природний газ, тепlopостачання і електроенергію, затвердженого наказом Міністерства палива та енергетики України, НАК "Нафтогаз України" та Державного казначейства України від 03.02.2009 № 55/57/43 (із змінами)⁶, **розрахунки за природний газ, тепlopостачання і електроенергію**, що проводяться відповідно до Порядку перерахування деяких субвенцій, **проводяться за згодою сторін на підставі актів звіряння за нарахованими пільгами, субсидіями та компенсаціями населенню або договорів, що визначають**

⁵ Лист від 17.11.2015 №31-09010-39-13/35202

⁶ Наказ втратив чинність згідно з наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України та Міністерства фінансів України від 03.08.2015 № 493/688).

величину щомісячного споживання ресурсів (товарів, послуг), та **спільних протокольних рішень про організацію взаєморозрахунків** за природний газ та теплопостачання і **про організацію взаєморозрахунків за електроенергію** (підп. 1.2). **Розрахунки учасників розрахунків здійснюються як у рахунок погашення заборгованості за природний газ, так і в рахунок оплати вартості планових обсягів постачання природного газу у поточному місяці (2.8.9).**

Таким чином, головні фінансові управління здійснюють розрахунки за надані підприємствами послуги щодо електроенергії, теплопостачання та газопостачання через застосування протокольних схем взаєморозрахунків (заліків), а управління праці та соціального захисту в районах і містах проводять розрахунки з підприємствами за квартплату, вивезення побутового сміття та рідких нечистот шляхом перерахування грошових коштів в частині, за якою відсутня можливість проведення взаємозаліків.

Розрахунки з підприємствами – виконавцями послуг шляхом проведення заліків неможливі у разі надання послуг щодо утримання будинку та прибудинкової території, вивезення побутового сміття та рідких нечистот, а також за відсутності заборгованості підприємств за поставлений природний газ перед відповідними постачальниками, зокрема НАК "Нафтогаз України", та за електроенергію – перед ДП "Енергоринок". У низці випадків це призводить до виникнення кредиторської заборгованості місцевих бюджетів та щомісячної наявності простроченої кредиторської заборгованості на рахунках головних розпорядників коштів місцевих бюджетів.

Загальний обсяг зобов'язань місцевих бюджетів перед підприємствами – виконавцями житлово-комунальних послуг за 2014 рік становить 6895,3 млн грн, з них погашення кредиторської заборгованості, яка утворилася на початок року, в сумі 1031,6⁷ млн грн (у т.ч. прострочена – 369,3 млн грн) та обсяги нарахованих протягом року пільг, субсидій і компенсацій в сумі 5863,7⁸ млн гривень. Фактично у 2014 році з державного бюджету перераховано 6179,4⁹ млн грн (у т.ч. шляхом проведення взаєморозрахунків (заліків) – 5591,3 млн гривень).

Таким чином, за відсутності фактичних зобов'язань за видатками місцевим бюджетам з державного бюджету не перераховано 1313,8 млн гривень. При цьому кредиторська заборгованість на кінець 2014 року становила 991,5¹⁰ млн грн (у т.ч. прострочена – 126,0 млн грн, з них

---

⁷ Дані форми № 7мб "Звіт про заборгованість станом на 1 січня 2015 року АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя" (надіслано Казначейством України Рахунковій палаті).

⁸ Дані Мінсоцполітики (форма 6-пільга та інформація про надання компенсацій) та Держкомстату (Експрес-випуск № 12 від 20.01.2015 "Про надання населенню субсидій у грудні 2014 року").

⁹ Дані Довідки щодо надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот (надіслано Казначейством України Рахунковій палаті).

¹⁰ Дані форми № 7мб "Звіт про заборгованість станом на 1 січня 2015 року АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя" (надіслано Казначейством України Рахунковій палаті).

перед підприємствами – виконавцями послуг Донецької області – 72,4 млн грн (57 відс. від загальної простроченої заборгованості), Луганської області – 27,6 млн грн (22 відсотки).

Дані в розрізі регіонів про обсяги розподілу асигнувань та стан розрахунків за коштами субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам з підприємствами – виконавцями житлово-комунальних послуг населенню у 2014 році наведено в Додатку 2 до Звіту.

Як свідчать дані Додатка 2 до Звіту, станом на 31.12.2014 через відсутність фактичних зобов'язань за видатками (фактичних нарахувань з пільг та житлових субсидій на житлово-комунальні послуги) місцевим бюджетам **Львівської області не перераховано** (не виділено) **94,0 млн грн** (23,1 відс. передбаченого розписом обсягів видатків), місцевим бюджетам **Вінницької області – 40,0 млн грн** (17,9 відс.), місцевим бюджетам **Київської області – 70,4 млн грн** (15,9 відс.), місцевим бюджетам **Дніпропетровської області – 75,8 млн грн** (12,6 відс.), місцевим бюджетам **Харківської області – 69,9 млн грн** (10,7 відсотків).

При цьому у **Вінницькій області** через непроведення розрахунків з пільг та субсидій населенню з теплової енергії за механізмом клірингових розрахунків (відсутність в учасників розрахунків заборгованості за природний газ) по завершенні 2014 року кредиторська заборгованість із розрахунків за коштами субвенції збільшилася на 72,0 відс. (з 7,2 до 12,4 млн грн, у т.ч. прострочена – 3,0 млн гривень).

У **Львівській області** станом на 01.01.2014 року виникла кредиторська заборгованість за видатками, які здійснюються за рахунок субвенції в сумі 21,8 млн грн (у т.ч. прострочена – 4,3 млн грн), станом на 01.01.2015 – 19,5 млн грн (у т.ч. прострочена – 0,6 млн гривень). Зокрема, кредиторська заборгованість управління соціального захисту населення Миколаївської районної держадміністрації Львівської області перед Пустомитівським УЕГГ ПАТ "Львівгаз" станом на 01.01.2014 становила 458,3 тис. грн, станом на 01.01.2015 – 2256,9 тис. гривень.

Кредиторська заборгованість місцевих бюджетів Харківської області перед підприємствами – виконавцями (виробниками) послуг станом на 01.01.2015 становила 99917,8 тис. грн (у т.ч. прострочена – 852,9 тис. грн), з них перед КП "Харківські теплові мережі" – 23750,8 тис. гривень. Кредиторська заборгованість міського бюджету м. Бровари (Київська область) за розрахунками за опалення станом на 01.01.2015 становила 1997,5 тис. грн (КП "Броваритепловодоенергія"), за електроенергію – 14,0 тис. грн (ПАТ "Київобленерго"), за природний газ – 271,5 тис. грн (ПАТ "Київоблгаз").

Результати аудиту показали, що більша частина субвенції у 2014 році спрямована місцевим бюджетам шляхом взаєморозрахунків (заліків) за механізмом, визначеним Порядком перерахування субвенцій. Так, у 2014 році за механізмом взаєморозрахунків використано 5591,3 млн грн, або 90,5 відс. загального обсягу спрямованих асигнувань.

Застосування переважно механізму проведення взаєморозрахунків, в яких низка підприємств не може взяти участь за відсутності заборгованості підприємств за поставлений природний газ, призвело до зменшення у

2014 році затвердженого обсягу субвенції на 1369,8 млн грн та їх перерозподілу на користь інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам, невиконання у 2014 році розпису планових обсягів бюджетної програми КПКВК 3511150 за видатками на суму 1313,8 млн грн, за наявності кредиторської заборгованості у сумі 991,5 млн грн (у т.ч. простроченої – 126,0 млн грн) з відшкодування підприємствам – виконавцям житлово-комунальних послуг недоотриманих ними доходів. Зазначене негативно вплинуло на їх фінансово-економічний стан¹¹, що не сприяє якості надання послуг населенню та потребує додаткових витрат у держбюджеті для погашення заборгованості в наступних періодах.

3.2. Стан планування, повнота виділення асигнувань та використання субвенції у 2015 році (звітні дані за 9 місяців 2015 року)

За розрахунками Міністерства фінансів Законом України "Про Державний бюджет України на 2015 рік" від 28.12.2014 № 80-VIII (без змін) затверджено обсяг субвенції у сумі **11940,9 млн гривень**.

Довідково. Згідно з даними Державної служби статистики України "Експрес-випуск № 290/0/05.5вн-15 від 30.09.2015" у січні-вересні 2015 року населенням країни сплачено за житлово-комунальні послуги 34,5 млрд грн (100,4 відс. нарахованих за цей період сум).

На виконання доручення Віце-прем'єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Зубка Г.Г. від 03.02.2015 № 46945/5/1-14 Мінсоцполітики листом від 27.02.2015 № 2704/0/14-15/5 надало Мінфіну інформацію щодо потреби у збільшенні видатків субвенції та оцінки впливу підвищення цін на природний газ на дохідну та витратну частину бюджету. Відповідно до зазначеної інформації потреба в бюджетних коштах на надання пільг та житлових субсидій населенню у 2015 році становитиме близько 24,4 млрд грн, тобто **додаткова потреба становитиме близько 12,5 млрд гривень**.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, прийняла постанову від 26.02.2015 № 220 "Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню", згідно з якою середньозважене **зростання тарифів становить 45,2 відсотка** та передбачено поетапне (5 етапів – з 01.04.2015, з 01.09.2015, з 01.03.2016, з 01.09.2016 та з 01.03.2017) збільшення тарифів.

Крім того, Національна комісія постановою від 03.03.2015 № 583 з **1 квітня 2015 року встановила роздрібні ціни на природний газ, що використовується для потреб населення** (з урахуванням податку на додану вартість, збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, тарифів на послуги з транспортування, розподілу і постачання природного газу за регульованим тарифом).

Довідково. У разі використання природного газу для приготування їжі та/або підігріву води – 7,188 грн за 1 м³; для індивідуального опалення або комплексного споживання

¹¹ За даними Мінрегіону найбільші збитки у 2014 році отримали підприємства комунальної теплоенергетики (2,0 млрд грн) та водопровідно-каналізаційного господарства – 0,8 млрд гривень.

(індивідуальне опалення, приготування їжі та/або підігрів води): у період з 1 травня по 30 вересня (включно) – 7,188 грн за 1 м³; у період з 01 жовтня по 30 квітня (включно): за обсяг, спожитий до 200 м³ природного газу на місяць (включно), – 3,600 грн за 1 м³; за обсяг, спожитий понад 200 м³ природного газу на місяць, – 7,188 грн за 1 м³.

В умовах значного підвищення у 2015 році ціни на природний газ для населення та тарифів на послуги тепlopостачання, враховуючи розрахунки Мінсоцполітики, Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2015 рік" від 02.03.2015 № 217-VIII загальний обсяг субвенції на 2014 рік збільшено до **24414,2 млн грн**, тобто обсяг видатків субвенції збільшено практично **вдвічі** (на 12473,3 млн грн).

Станом на 01.10.2015 розпис державного бюджету відповідав затвердженому законом обсягу видатків субвенції та становив 24 414,2 млн грн, у т.ч. на 9 місяців 2015 року – 8544,2 млн грн (35,0 відс. річного обсягу затверджених видатків). Фактично за 9 місяців 2015 року **виділено 7756,5 млн грн** (90,8 відс. передбаченого розписом обсягу видатків на зазначений період та **31,8 відс. річного обсягу затверджених видатків**), **касові видатки** проведено в межах фактичних зобов'язань відповідних бюджетів щодо пільг, субсидій та компенсації на суму **7608,3 млн грн**¹² (89,0 відс. передбаченого розписом обсягу видатків на зазначений період та 98,1 відс. виділеного за 9 місяців 2015 року обсягу коштів субвенції), **кредиторська заборгованість** станом на 01.10.2015 становить **1173,7 млн грн** (у т.ч. прострочена – 383,7 млн гривень).

Дані в розрізі регіонів про обсяги розподілу асигнувань та стан розрахунків за коштами субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам з підприємствами – надавачами житлово-комунальних послуг населенню за 9 місяців 2015 року наведено в Додатку 3 до Звіту.

Як свідчать дані Додатка 3 до Звіту, станом на 01.10.2015 кредиторська заборгованість за надані житлово-комунальні послуги у м. Києві становила 133,3 млн грн (у т.ч. прострочена – 95,9 млн грн, або **71,9 відс.**), у Полтавській області – 69,2 млн грн (37,9 млн грн, або **54,8 відс.**), Дніпропетровській – 81,4 млн грн (40,2 млн грн, або **49,4 відс.**), Харківській області – 101,6 млн грн (35,4 млн грн, або **34,8 відс.**).

Отже, враховуючи, що за 10 місяців 2015 року видатки субвенції на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг становили 8456,8 млн грн, затверджені на 2015 рік асигнування в обсязі 24414,2 млн грн будуть використані частково.

4. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ У 2014 – 2015 РОКАХ СУБВЕНЦІЇ ЗА ВИДАМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ, ЗАКОННІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ СУБВЕНЦІЇ В ОКРЕМИХ РЕГІОНАХ, СТАН ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

• Аналіз напрямів використання субвенції за видами житлово-комунальних послуг

¹² За даними Казначейства.

Результати аналізу напрямів використання коштів субвенції на фінансування пільг за видами наданих послуг засвідчили, що на зростання обсягів субвенції у 2015 році **вплинуло переважно підвищення тарифів на газ та тепlopостачання, яке відбулося у травні 2014 року – квітні 2015 року.**

Довідково. За даними Мінрегіону, основними складовими тарифів на послуги з тепlopостачання є енергоносії (більш ніж 60 відс.), заробітна плата (до 20 відс.); тарифів на послуги водопостачання – електроенергія (30 відс.), заробітна плата (35 відсотків).

Структура нарахувань пільг за видами житлово-комунальних послуг наведена¹³ у табл. 1.

Таблиця 1
Нарахування пільг за видами наданих житлово-комунальних послуг

Вид послуги	2013 рік			2014 рік			I півріччя 2015 року		
	Нараховано	Відсоток загального обсягу	Кількість осіб (тис.)	Нараховано	Відсоток загального обсягу	Кількість осіб (тис.)	Нараховано	Відсоток загального обсягу	Кількість осіб (тис.)
Природний газ	1869,7	41,0	4680	1738,6	41,8	4233	1545,7	50,6	3726
Опалення	1120,5	24,6	2123	970,6	23,3	1913	754,8	24,7	1543
Електроенергія	433,5	9,5	5782	428,7	10,3	5268	280,7	9,2	4236
Користування холодною водою	379,3	8,3	3739	331,9	8,0	3340	140,9	4,6	2618
Користування гарячою водою	108,0	2,4	1420	86,5	2,1	1306	47,5	1,6	1129
Водовідведення	89,4	2,0	2420	88,1	2,1	2260	37,1	1,2	1807
Вивіз сміття	66,8	1,5	2132	61,5	1,5	1992	30,5	1,0	1489
Освітлення	11,6	0,3	170	12,1	0,3	166	8,4	0,3	151
Всього	4562,1	100	-	4159,0	100	-	3054,2	100	-

Наведені у табл. 1 дані свідчать про те, що станом на 01.07.2015 структура нарахувань порівняно з 2013 та 2014 роками змінилася в частині збільшення питомої ваги нарахувань за спожитий природний газ (50,6 та 41,0, 41,8 відс. відповідно). При цьому нарахування пільг за спожитий природний газ збільшилися з 1738,6 тис. грн за весь 2014 рік до 1545,7 тис. грн лише за I півріччя 2015 року, тобто **майже удвічі.**

Порівняльний аналіз використання коштів субвенції на надання пільг у розрізі видів послуг у 2013, 2014 роках та I півріччі 2015 року свідчить, що питома вага нарахувань пільг за спожитий природний газ становить в середньому **44,5 відс.**, за послуги з тепlopостачання – **24,2 відсотка.** Структура нарахування пільг за іншими комунальними послугами залишилась практично незмінною.

На обсяги нарахувань та використання коштів субвенції суттєво впливають норми житла та нормативи користування комунальними послугами, щодо оплати яких держава встановлює субсидії малозабезпеченим громадянам.

З 1 жовтня 2014 року постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 409 встановлено державні соціальні стандарти у сфері житлово-

¹³ За даними Мінсоцполітики (форми 4-пільга, 6-пільга).

комунальних послуг відповідно до вимог статей 5 і 9 Закону України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії".

Згаданою постановою Уряду визначено соціальні нормативи плати за користування житлово-комунальними послугами, щодо яких держава надає пільги та встановлює субсидії. При цьому до встановлених норм витрат електроенергії, природного газу та інших видів палива на потреби опалення введено **коригуючі коефіцієнти** (окремо для індивідуальних та багатоквартирних будинків) **у розрізі регіонів** (зокрема від 0,787 та 0,471 в Одеській області до 1,134 та 0,553 у Чернігівській області).

Враховуючи коливання (відмінності) тарифів на житлово-комунальні послуги між регіонами через вплив наведених факторів, фінансові витрати держави, що припадають у розрахунок **на одного пільговика, в розрізі регіонів суттєво різняться.**

Розрахунок вартості середньомісячного нарахування пільг, що припадає на одного пільговика (в розрізі регіонів), наведено у Додатку 4 до Звіту.

Аналіз показників, наведених у Додатку 4 до Звіту, свідчить про те, що у 2015 році порівняно з 2014 роком в середньому за місяць по Україні нарахування за надані пільги одному пільговику **збільшилися на 62 відсотки.** При цьому як у 2014, так і у 2015 році мінімальний середньомісячний обсяг нарахувань на одного пільговика має місце в Херсонській області – 57,6 та 79,5 грн, максимальний – у Київській області 122,4 та 183,2 грн відповідно.

Таким чином, через підвищення тарифів станом на 01.07.2015 спостерігалось збільшення питомої ваги нарахувань пільг за спожитий природний газ (з 41,8 відс. до 50,6 відс. до загального їх обсягу). Нарахування пільг за спожитий природний газ становили за весь 2014 рік 1738,6 тис. грн, тоді як тільки за I півріччя 2015 року – 1545,7 тис. гривень.

• Стан оснащення будинків побудинковими засобами обліку надання окремих житлово-комунальних послуг

Повноваження з встановлення **цін і тарифів на житлово-комунальні послуги** закріплені законодавством **як за центральними, так і місцевими органами влади.** Здебільшого тарифи встановлюються за нормативами (нормами) споживання житлово-комунальних послуг, **враховуючи низький рівень забезпечення засобами обліку при наданні відповідних послуг.**

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (із змінами) "Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, холодного і гарячого водопостачання і водовідведення", за встановлення **будинкового лічильника централізованого опалення** та усі інші послуги, пов'язані з його експлуатацією, якщо він є власністю виконавця послуг, **має заплатити виконавець послуг.** Якщо будинковий лічильник є власністю споживача, або балансоутримувача, то його встановлення відбувається **за рахунок споживача** або інших джерел.

Довідково. За даними Мінрегіону¹⁴, на 01.07.2015 фактичний рівень оснащення

¹⁴ Довідка Мінрегіону від 14.08.2015 щодо стану оснащення багатоквартирних будинків побудинковими засобами обліку на 01.07.2015.

будинків побудинковими засобами обліку становить:

- теплової енергії – 34,7 відсотка. Найбільша кількість будинків оснащена засобами обліку у Львівській (65,6 відс.), Вінницькій (65,1 відс.), найменша – у Тернопільській (5,8 відс.) та Житомирській (14,6 відс.) областях;

- холодної води – 28,6 відсотка. Найбільша кількість будинків, які оснащені засобами обліку, у м. Києві (98,7 відс.), Івано-Франківській (69,8 відс.), найменша – у Сумській (2,8 відс.) та Хмельницькій (3,4 відс.) областях;

- гарячої води – 15,9 відсотка. Найбільша кількість будинків, оснащених засобами обліку, в Івано-Франківській (67,7 відс.), Київській (33,1 відс.), найменша – у Сумській (1,0 відс.) та Тернопільській (0,5 відс.) областях.

При цьому, як показали результати аудиту, споживачі, які мешкають у будинках з лічильниками теплоенергії, сплачують за опалення **у рази менше** порівняно з тими, хто проживає у будинках без приладів обліку.

В ході аудиту проаналізовано дані Управління соцзахисту населення **Дніпропетровської райдержадміністрації** (начальник Л.Ф. Бут) щодо надання за рахунок субвенції пільг за березень 2015 року за послуги опалення, які надає міське комунальне підприємство "Дніпропетровські міські теплові мережі" для однакових за технічними характеристиками 2 будинків і 6 квартир у смт Ювілейне, в яких проживають 6 громадян однієї пільгової категорії – **діти війни** (пільга – 25 відс.), та порівняно вартість оплачених пільг у будинку із встановленим тепловим лічильником та будинком без такого лічильника.

Так, у будинку по вул. Фрунзе без лічильника сума наданих пільг за березень 2015 року кожному з 3 пільговиків (гр. М., гр. Л., гр. Г.) становить **85,57 грн**, а в іншому будинку на цій вулиці, обладнаному лічильником, сума наданих пільг за цей період кожному з 3 пільговиків (гр. Д., гр. С., гр. Л.) становить **39,30 грн**, тобто у понад два рази менше.

Аналогічно, у Московському районі м. Харкова у березні 2015 року за даними Управління соціального захисту населення зазначеного району (начальник Єгорова О.Б.) у будинку по вул. Гвардійців Широнівців без лічильника сума оплачених за опалення пільг за березень 2015 року **ветерану військової служби** гр. Л. (пільга 50 відс.) становить **251,47 грн**, а в іншому однаковому за технічними характеристиками будинку і квартирі по вул. Тракторобудівників, обладнаним лічильником, сума наданих пільг за цей період **учаснику війни** гр. Ш. (пільга 50 відс.) становить **121,66 грн**, тобто також у понад два рази менше.

Отже, відсутність засобів обліку теплової енергії позбавляє стимулу впроваджувати заходи з енергозбереження та підвищення енергоефективності як споживачами, так і виконавцями послуг. Населення, яке одержує теплову енергію без засобів обліку, не зацікавлене утеплювати будинки, оскільки їхні витрати на цю мету не впливають на вартість сплачених послуг з опалення. Виконавці (надавачі) зазначених послуг також позбавлені мотивації щодо енергозбереження через можливість перекласти свої втрати з постачання теплової енергії на споживачів, які не мають лічильників, та на державний бюджет – при відшкодуванні їм обсягів наданих пільг і субсидій.

✓ **Дотримання законодавства при використанні коштів субвенції**

Аудитом встановлено, що за відсутності належного внутрішнього контролю з боку Дніпропетровської, Київської та Львівської обласних держадміністрацій окремими розпорядниками коштів субвенції у цих областях не забезпечено повною мірою дотримання законодавства та ефективного управління ними.

Неефективне управління коштами субвенції

➤ Внаслідок того, що структурними підрозділами з питань соціального захисту населення, відповідно до абзацу 3 п. 15 Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848, кошти субвенції на рахунки виконавців/виробників житлово-комунальних послуг переказуються в розмірі соціальних нормативів, а фактичне споживання може бути нижчим від затверджених норм, відбувається акумулювання зазначених коштів у таких підприємств. Отже, фактично проводиться їх кредитування за рахунок держбюджету на невизначений період.

Так, у ході аудиту в УПСЗН Новороздільської міськради (начальник – Калінчук Г.А.) встановлено, що за період з жовтня 2014 по серпень 2015 року громадянами фактично спожито житлово-комунальних послуг на суму 1680,7 тис. грн, однак перераховано (в межах нормативів) ТзОВ „Енергія-Новий Розділ” (Львівська область) кошти субвенції в сумі 2985,4 тис. гривень. Отже, станом на 01.09.2015 унаслідок економії споживачами або споживання житлово-комунальних послуг в обсягах менших, ніж це передбачено соціальними нормативами, накопичилася заборгованість (дебіторська) по особових рахунках споживачів на загальну суму 1304,7 тис. грн, що є неефективним управлінням коштами держбюджету.

Довідково. ТзОВ "Енергія-Новий Розділ" листом від 25.08.2015 №3142 звернулося до УСЗН з проханням провести коригування нарахованих субсидій мешканцям, у яких не нараховувалося споживання холодного і гарячого водопостачання та водовідведення, електроенергії.

➤ За результатами проведеного у **Дніпропетровській області** аудиту встановлено факти включення до нарахованих сум авансових платежів на суму 502,4 тис. грн та вартості ненаданих комунальних послуг на суму 1357,2 тис. грн, що є неефективним управлінням коштами субвенції в сумі 1859,6 тис. гривень.

Так, УПСЗН Павлоградської міської ради (начальник управління – Бобровницька Л.В.) та ПАТ "Дніпропетровськгаз" у грудні 2014 року оформлено пакет документів для проведення взаєморозрахунків (взаємозаліків) на загальну суму 1411,3 тис. грн (з яких 470,0 тис. грн – авансові платежі за грудень місяць 2014 року). Аналогічна ситуація склалася в УПСЗН Павлоградської міської ради при проведенні взаєморозрахунків (взаємозаліків) за вересень 2014 року, через що утворилася дебіторська заборгованість в сумі 32,4 тис. грн у ПАТ "Дніпропетровськгаз".

Крім того, встановлено факти включення у розрахунки вартості ненаданих комунальних послуг на суму 1 357,2 тис. гривень. Зокрема, внаслідок проведення Дніпродзержинським УЕГГ ПАТ "Дніпропетровськгаз" в травні 2015 року коригування "розрахункових нарахувань" за квітень 2015 року

в УПСЗН П'ятихатської райдержадміністрації (начальник – Автухович С.Г.) станом на 01.07.2015 утворилася дебіторська заборгованість у сумі 791,58 тис. гривень. В УПСЗН Нікопольської міської ради (начальник Фостащенко О.О.) після проведення взаєморозрахунків (взаємозаліків) з КП "Нікопольтеплоенерго" виникла дебіторська заборгованість у сумі 482,4 тис. грн з причини коригування вартості фактично спожитих послуг пільговими категоріями громадян. Відповідно до проведеного перерахунку нарахувань за ненадані послуги з утримання житлових приміщень громадянам пільгових категорій, що обліковуються в УПСЗН Самарської районної у місті Дніпропетровську ради (начальник – Сазанова Н.П.), виникла дебіторська заборгованість перед комунальним підприємством "ЖГ Самарського району" Дніпропетровської міської ради в сумі 42,65 тис. гривень.

➤ Унаслідок необґрунтованого визначення ТзОВ "Енергія-Новий Розділ" (**Львівська область**) у договорі від 03.04.2015 № 046 (розрахунки проведено відповідно до Порядку перерахування деяких субвенцій¹⁵) очікуваного споживання по субсидіях з теплопостачання за квітень 2015 року в сумі 550,0 тис. грн, в УСЗН Новороздільської міськради (начальник – Калінчук Г.А.) станом на 01.05.2015 утворилась дебіторська заборгованість у розрахунках з вказаним підприємством, яка існувала протягом травня-липня 2015 року (три місяці), що не відповідає вимогам підп. 2.1 Порядку проведення розрахунків за природний газ, теплопостачання та електроенергію, затвердженого спільним наказом Міністерства палива та енергетики України, Національної акціонерної компанії "Нафтогаз України", Державного казначейства України від 03.02.2009 № 55/57/43. Це дозволило ТзОВ "Енергія-Новий Розділ" користуватися авансованими коштами субвенції протягом указаного періоду на суму 258,1 тис. грн, що є неефективним управлінням коштами держбюджету.

➤ Макарівським районом **Київської області** наприкінці 2014 року, через відсутність на дату повернення зареєстрованих в органах казначейства зобов'язань, повернено до державного бюджету 22,5 тис. грн, що свідчить про неефективне управління ними.

Використання коштів субвенції з недотриманням законодавства

➤ Відповідно до п. 12 Порядку фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2002 № 256, передбачено першочергове погашення кредиторської заборгованості за надані пільги та житлові субсидії.

Аудитом, проведеним у **Львівській області** в УСЗН Миколаївської РДА (заступник начальника управління – Дутка З.С.), встановлено, що, у порушення п. 12 зазначеного Порядку фінансування видатків, зареєстрована станом на 01.01.2014 кредиторська заборгованість перед МДКП "Миколаївтеплокомуненерго" за наданими пільгами та субсидіями в загальній сумі 2,7 тис. грн (зареєстрована на 01.01.2014 – 2,3 тис. грн, 01.01.2015 – 0,4 тис. грн) була погашена лише у червні 2015 року, або через 18 (на

¹⁵ Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2005 № 20.

2,3 тис. грн) та 6 місяців (на 0,4 тис. грн) після її утворення.

Всього за результатами проведеного аудиту за 2014 рік та I півріччя 2015 року встановлено факти неефективного управління коштами субвенції на суму 3444,9 тис. грн, у тому числі: у Львівській області – 1562,8 тис. грн, Дніпропетровській – 1859,6 тис. грн; у Київській області – 22,5 тис. гривень.

➤ Аудитом, проведеним у Дніпропетровській області, встановлено, що через відсутність своєчасного інформування органів соцзахисту населення про смерть пільговика продовжувалось нарахування пільг після його смерті. Крім того, відповідно до підпункту 1.2 Порядку ВРАЦС¹⁶ передання відповідної інформації про громадян органам соцзахисту здійснюється за місцезнаходженням актових записів про смерть, а не за місцем реєстрації (за місцем обліку пільг). За таких умов у Дніпропетровській області по 9 пільговиках за період від дня їх смерті до 30.09.2015 безпідставно нараховано та сплачено пільги з оплати житлово-комунальних послуг у сумі 2,81 тис. гривень.

Так, зокрема, згідно з наданими УПСЗН Криничанської райдержадміністрації повідомленнями ВРАЦС Криничанського районного управління юстиції у Дніпропетровській області про громадян, які померли за період з грудня 2014 року по вересень 2015 року, пільговик - гр. А. – відсутня. Про смерть зазначеного пільговика стало відомо УПСЗН Криничанської райдержадміністрації згідно з інформацією, яка надійшла від Департаменту соціального захисту населення Дніпропетровської облдержадміністрації лише 07.10.2015, так як смерть цього пільговика була зареєстрована в іншому районі області. За період з дати смерті (19.12.2014) до 30.09.2015 гр. А. нараховано пільги на суму 469,82 гривень.

Довідково. За інформацією УПСЗН, особи, які померли, зняті з обліку в ЄДАРП з дня смерті. Перераховані кошти відповідно до актів звіряння будуть повернені підприємствами - виконавцями послуг на рахунки управлінь у листопаді 2015 року.

Пунктом 5 постанови Кабінету Міністрів України від 22.09.1997 № 1050 передбачено запровадити систему постійного контролю за цільовим використанням бюджетних асигнувань, передбачених для надання населенню субсидій, перевірку поданої громадянами інформації та обґрунтованості надання їм зазначеної допомоги, для чого, зокрема: **Міністерству праці та соціальної політики**, Міністерству фінансів забезпечити проведення перевірок дотримання нормативних актів про призначення населенню субсидій **та цільове використання бюджетних коштів, виділених для цієї мети**, і затвердити Положення про проведення перевірок цільового використання бюджетних асигнувань, передбачених для надання населенню субсидій. Спільним наказом Мінпраці, Мінфіну, Мінекономіки, Держкомсім'ї, Держкомбуду, Держкомстату від 21.07.1999 № 119/167/96/114/175/266 затверджено Положення про проведення перевірок цільового використання бюджетних асигнувань, передбачених для надання населенню субсидій та адресної соціальної допомоги (далі – Положення). Відповідно до п. 3 розділу I

---

¹⁶ Відділ реєстрації актів цивільного стану.

Положення, узагальнена інформація щодо проведених управліннями соціального захисту населення протягом звітного року перевірок за групами питань надається Мінпраці до 1 березня року, що настає за звітним.

Аудитом встановлено, що, в порушення зазначених норм, інформація щодо результатів проведених перевірок у 2014 році та I півріччі 2015 року в Мінсоцполітики **відсутня**.

Разом з тим аудитом, проведеним на місцях, встановлено, що перевірки цільового використання бюджетних асигнувань, передбачених для надання населенню субсидій та адресної соціальної допомоги, здійснювалися спеціалістами районних і міських УПСЗН лише в окремих перевірених областях.

Отже, Мінсоцполітики не забезпечило належне виконання п. 5 постанови Кабінету Міністрів України від 22.09.1997 № 1050 та Положення про проведення перевірок, затвердженого спільним наказом Мінпраці, Мінфіну, Мінекономіки, Держкомсім'ї, Держкомбуду, Держкомстату від 21.07.1999 № 119/167/96/114/175/266. Як наслідок, Мінсоцполітики не володіє відповідною інформацією щодо результатів контролю за цільовим використанням зазначених коштів на місцевому рівні та не здійснює відповідної координації проведення таких перевірок.

5. СОЦІАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЙ, ПОВНОТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ПІЛЬГИ І СУБСИДІЇ НА ОПЛАТУ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Аудитом встановлено, що за рахунок субвенції на відшкодування витрат громадян пільгових категорій та малозабезпечених верств населення у 2014 році пільгами на оплату житлово-комунальних послуг скористалось 10 відс. населення країни. В розрізі регіонів найбільша питома вага пільговиків припадає: на Чернігівську область – 14 відс. постійної чисельності населення регіону, Житомирську та Полтавську області – по 13 відс., тоді як у Закарпатській області цей показник дорівнює 7 відс., Одеській та Чернівецькій областях – по 9 відсотків. **Станом на 01.07.2015 питома вага осіб, які скористались правом на пільги по Україні, становить 9,4 відс. населення.**

Аналіз показників динаміки нарахувань за 2013 – 2014 роки за рахунок коштів субвенції наданих пільг та субсидій на оплату житлово-комунальних послуг показав, що щорічне співвідношення обсягу пільг до обсягу субсидій становить у середньому 70 до 30 відс. відповідно. Зокрема, із загального обсягу коштів субвенції у 2014 році 71 відс. припадав на нарахування пільг, а 29 відс. – субсидій. Однак у 2015 році спостерігається значна зміна у структурі призначення пільг та житлових субсидій, співвідношення яких станом на 01.07.2015 фактично вирівнялось (51,3 на 48,6 відс. відповідно). Дані щодо нарахування пільг, житлових субсидій, та компенсацій додаткових витрат на оплату комунальних послуг в умовах підвищення цін і тарифів на послуги наведені у табл. 2.

Дані
щодо нарахування пільг, житлових субсидій та компенсацій
у 2013, 2014 роках та I півріччі 2015 року

млн грн

	2013 рік ¹⁾		2014 рік ¹⁾		I півріччя 2015 р.	
	сума	відс.	сума	відс.	сума	відс.
Пільги з оплати житлово-комунальних послуг²⁾						
Нараховано пільг	4 350, 1	72	4 114, 9	71	3 054, 2	51,3
Кількість отримувачів пільг ³⁾ (тис.осіб)	4 839, 6	-	4 388, 7	-	4 035, 8	-
Житлові субсидії⁴⁾						
Нараховано житлових субсидій	1 695,3	28	1 686,5	28,9	2 904,1	48,6
Кількість сімей/домогосподарств, яким призначено субсидії ³⁾ (тис.)	1 683, 3	-	1 510, 1	-	1 449, 3	-
Компенсації додаткових витрат на оплату комунальних послуг в умовах підвищення цін і тарифів на послуги⁵⁾						
Нараховано компенсації	-	-	4,3	0,07	7,0	0,01
Кількість осіб, яким призначено компенсацію (тис.)	-	-	11,1	-	4,6	-
Всього нараховано	6 045, 4	100,0	5 805,7	100,0	5 965,3	100,0

¹⁾ Без нарахувань для АР Крим та м. Севастополь.

²⁾ За даними відомчої звітності (форми 4-пільга та 6-пільга).

³⁾ У 2014 та 2015 роках дані щодо кількості отримувачів пільг та субсидій наведені без урахування контингенту АР Крим та м. Севастополя.

⁴⁾ За даними Держстату.

⁵⁾ На підставі відомчої (Мінсоцполітики) Інформації про надання компенсації на оплату комунальних послуг.

Наведені у табл. 2 дані свідчать про те, що загалом при наданні пільг спостерігається тенденція щодо збільшення обсягів їх нарахування за спожиті послуги поряд із зменшенням кількості пільговиків. Так, якщо у **2013 році** за наявності 4839,6 тис. пільговиків нарахування становило 4562,0 млн грн, у 2014 році за наявності 4388,7 пільговиків – 4 159, 1 млн грн, або на 8,8 відс. менше, ніж за попередній період, то у I півріччі 2015 року нараховано пільг на суму 3 054,2 млн грн, що становить **73,4 відс.** нарахувань попереднього року та перевищує нарахування I півріччя 2014 року на 20 відсотків. Водночас на 01.07.2014 кількість пільговиків, яким нараховано пільги, становила 4342, 5 тис. осіб, а на 01.07.2015 скоротилась до 4035, 8 осіб, що на 306,7 тис. осіб менше відповідного періоду 2014 року.

Право на пільги, які фінансуються за рахунок коштів субвенції у **2014 році** (станом на 01.01.2015), мали 5473,5 тис. осіб, з яких пільги нараховано 4388,7 тис. осіб, або 80,2 відс. кількості осіб, що мають на них право. Станом на 01.07.2015 – із 4515,2 тис. осіб пільги нараховано 4035,8 тис. осіб, або 89,4 відс. пільговиків. Найчисленнішою категорією пільговиків¹⁷, якій передбачено надання зазначених пільг, є діти війни – 3164,8 тис. осіб (57,8 відс.) та учасники війни – 859,7 тис. осіб (15,7 відсотка).

Довідково. Причинами виникнення різниці між чисельністю пільговиків, які мають

¹⁷ Станом на 01.01.2015 року.

право на пільги за рахунок субвенції, та кількості пільговиків, яким вони нараховані, зокрема, є: неподання постачальниками у відповідному місяці відомостей про надані пільги; наявність двох і більше пільговиків в одному домогосподарстві зі статусом "дитина війни", з яких згідно з вимогами законодавства на пільгу має право лише 1 особа; проживання пільговиків за незареєстрованим місцем проживання; відмова від користування пільгами або неоформлення пільги у постачальника відповідних житлово-комунальних послуг тощо.

У 2014 році за житловими субсидіями звернулось 1686,5 тис. сімей, що на 4 відс. менше, ніж у 2013 році. Водночас середній розмір призначеної субсидії на одну сім'ю у грудні 2014 року збільшився порівняно з аналогічним періодом 2013 року на 60,9 відс. (335,3 грн проти 206,9 гривень). Призначено у 2014 році житлові субсидії 1510,1 тис. сімей, що становить 89,5 відс. загальної кількості сімей, які звернулися за субсидіями.

У 2015 році спостерігається стрімке зростання звернень та обсягу призначень субсидій через суттєве підвищення тарифів на газ, тепло, електроенергію, водопостачання та водовідведення. Найбільше у січні-вересні 2015 року (порівняно з груднем 2014 року) внаслідок підвищення адміністративно регульованих тарифів на житлово-комунальні послуги підвищилися тарифи на природний газ – у 5,5 раза та електроенергію – на 66,9 відсотка.

У I півріччі 2015 року¹⁸ за субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг звернулось 2011,7 тис. домогосподарств, що у 3,8 раза більше, ніж у січні-червні 2014 року. Призначено субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг 1449,3 тис. домогосподарств, або 72,0 відс. загальної кількості домогосподарств, які звернулися за субсидіями, з них у міських поселеннях – 1131,4 тис., у сільській місцевості – 317,9 тис. домогосподарств. Порівняно з відповідним періодом 2014 року (на перше півріччя субсидії призначено 484,9 тис. сімей) кількість домогосподарств, яким призначено субсидії, збільшилась на 964,3 тис., або у 3 рази.

Довідково. Основними причинами непризначення субсидій є невідповідність задекларованих доходів фактичним (за результатами перевірки), відсутність реєстрації за місцем проживання,

Водночас за 9 місяців 2015 року¹⁹ за субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг звернулося вже 3619,4 тис. домогосподарств (або 17,7 відс. їх загальної кількості), що у 5,6 раза більше, ніж у січні-вересні 2014 року. Призначено субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг 3231,9 тис. домогосподарств, або 89,3 відс. загальної кількості домогосподарств, які звернулися за субсидіями, з них у міських поселеннях – 2414,7 тис., у сільській місцевості – 817,2 тис. домогосподарств. Порівняно з відповідним періодом 2014 року кількість домогосподарств, яким призначено субсидії, збільшилась на 2633,6 тис., або у 5,4 раза.

¹⁸ Експрес-випуск Держстату "Про надання населенню субсидій у червні 2015 року" від 20.07.2015 № 214/0/05.5вн-15.

¹⁹ Експрес-випуск Держстату "Про надання населенню субсидій у вересні 2015 року" від 20.10.2015 № 316/0/05.5вн-15.

Отже, в останні роки простежується тенденція щодо значного і сталого зростання кількості домогосподарств, яким призначаються житлові субсидії, та обсягів державних видатків на надання цих субсидій. Зазначене містить серйозні ризики для української економіки щодо забезпечення ефективності господарської діяльності у сфері енергетики і житлово-комунального господарства. Фінансові ресурси відповідної субвенції з держбюджету фактично не стимулюють розвитку економіки, бо без участі громадян (без вибору ними постачальника) та у багатьох випадках без урахування якості і обсягів фактично наданих громадянам житлово-комунальних послуг спрямовуються (шляхом взаєморозрахунків) підприємствам – виробникам цих послуг.

Таким чином, функціонує механізм субсидювання підприємств, а не населення. Це знижує відповідальність керівництва підприємств – виробників послуг за заробляння доходів, оптимізацію витрат, модернізацію виробництва. Крім того, участь у таких взаєморозрахунках енергопостачальних організацій призводить до послаблення розрахункової дисципліни між постачальниками енергоносіїв і виробниками послуг за одержані енергетичні ресурси, затримок із сплатою податків та наповнення державного бюджету переважно віртуальними доходами.

Така необмежена в часі форма немонетарної підтримки населення є хибною, оскільки в цілому нівелює зміст ринкового механізму, покликано розвивати підприємницьку ініціативу і відповідальність.

Середній розмір призначеної субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг на одне домогосподарство у вересні 2015 року збільшився порівняно з відповідним періодом минулого року на 70,0 відс. і становив 143,8 гривень.

Серед регіонів найбільший розмір субсидії на одне домогосподарство спостерігався станом на 01.10.2015 у Тернопільській області, рівень забезпеченості будинків засобами обліку у якій був найнижчим в Україні (теплової енергії – 5,8 відс., гарячої води – 0,5 відс.) – 329,0 грн на одне домогосподарство, найменший – у Київській, Чернігівській та Миколаївській областях (64,2 – 85,7 гривень).

Результати аудиту свідчать, що у зв'язку із зростанням тарифів на енергоносії та житлово-комунальні послуги у 2015 році, кількості громадян, які одержали право та звертаються за призначенням субсидій, а також через спрощення порядку їх надання, навантаження на працівників соціальних служб у регіонах суттєво збільшилося (в опалювальний сезон – утричі).

При цьому штатна чисельність працівників органів соціального захисту населення на місцях на час проведення аудиту не змінилася, обсяг фінансування видатків для забезпечення їх діяльності є недостатнім.

Довідково. Зокрема, через збільшення чисельності отримувачів субсидій навантаження на працівників управління соціального захисту Миколаївської райдержадміністрації Львівської області у 2015 року збільшилося утричі. При цьому штатна чисельність працівників не змінилася (32 штатні одиниці).

Подання одержувачами субсидій до органів соціального захисту населення у I півріччі 2015 року лише декларації про доходи (без довідки про

доходи) зумовило необхідність уточнення і перевірки вказаних в них даних у органах Державної фіскальної служби **працівниками соціальних служб**. Так, для призначення житлової субсидії громадянам тільки УПСЗН Московського району Харківської міськради до Державної фіскальної служби у I півріччі 2015 року надійшло **понад 37 тис.** запитів щодо інформації про доходи громадян.

Довідково. Пунктом 5 постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2015 № 106 передбачено збільшення граничної чисельності працівників структурних підрозділів з питань соціального захисту населення обласних, районних державних адміністрацій лише п'яти областей²⁰ (Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської, Харківської) на 1204 штатні одиниці.

Зокрема, гранична чисельність зазначених працівників у Харківській області повинна була збільшитися на 239 штатних одиниць, проте зазначене збільшення не відбулося, оскільки асигнування з державного бюджету на утримання додаткових штатних одиниць не виділялися.

Під час розгляду Звіту на засіданні Рахункової палати 24.11.2015 заступником Міністра соціальної політики України Муциніним В.В. зазначено, що наразі питання щодо збільшення граничної чисельності працівників структурних підрозділів з питань соціального захисту населення обласних, районних державних адміністрацій у згаданих областях вирішено.

Як показали результати аудиту, це призводить до плинності кадрів працівників зазначених соціальних служб.

Так, станом на 15.07.2015 вакантними є 159 посад департаменту соціального захисту населення Харківської ОДА та місцевих управлінь (штатна чисельність – 1917 штатних одиниць, фактично працює 1757 осіб). Лише за січень – вересень 2015 року з УПСЗН Дергачівського району Харківської області звільнилося 12 спеціалістів.

Протягом 2014 року до Мінсоцполітики надійшло 796 звернень і скарг громадян з питань виплати субсидій, а за I півріччя 2015 року – вже **2305**. Встановлено, що суттєве збільшення кількості звернень з питань надання субсидій у I півріччі 2015 року (або майже утричі порівняно з усім 2014 роком) пов'язано переважно з недостатньою роз'яснювальною роботою на місцевому і центральному рівні порядку надання субсидій з урахуванням вимог постанови Уряду від 28.02.2015 № 106 "Про удосконалення порядку надання житлових субсидій", а також фізичною неспроможністю соціальних служб на місцях забезпечити обсяг роботи, що постійно зростає.

Довідково. Так, кількість справ на одного працівника УСЗН Московського району Харківської міськради у I півріччі 2015 року становила 692 одиниці. Таке становище призвело до затримки в призначенні субсидій населенню та, відповідно, збільшення кількості скарг від населення. Якщо за 2014 рік до Управління надійшла 91 скарга з приводу призначення субсидій, то за I півріччя 2015 року – 250 скарг, половина з яких з приводу несвоєчасного призначення субсидій.

Крім того, у зв'язку з незабезпеченням органів соціального захисту населення належним кадровим ресурсом, існують ризики несвоєчасного опрацювання інформації для призначення субсидій та проведення відповідних перевірок достовірності поданих даних заявниками на отримання субсидій, і як наслідок - неправомірності їх призначень.

²⁰ Де зареєстровано найбільшу кількість внутрішньопереміщених осіб.

Зокрема, якщо протягом 2014 року органами соціального захисту населення Вінницької області проведено перевірки 69553 особових справ, або **79,0 відс** загальної їх кількості (88054 справи), то протягом I півріччя 2015 року (станом на 01.07.2015) перевірено 49804 особові справи, або лише **54,7 відс.** загальної їх кількості (91128 справ).

Таким чином, використання коштів субвенції у 2014 році на суму 6172,2 млн грн, за 9 місяців 2015 року – 7608,3 млн грн дозволило переважно забезпечити встановлені законодавством соціальні гарантії відповідним категоріям громадян щодо надання їм пільг і житлових субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, а також відшкодування недоотриманих доходів низці підприємств – надавачів послуг населенню.

За рахунок субвенції у 2014 році та I півріччі 2015 року пільгами на оплату житлово-комунальних послуг скористалось близько 10 відс. населення країни. Так, у 2014 році нараховано та надано пільги з оплати житлово-комунальних послуг за рахунок субвенції 4388,7 тис. громадян, за 9 місяців 2015 року – понад 4 млн громадян. Житлові субсидії призначено у 2014 році 1510,1 тис. домогосподарств, у I півріччі 2015 року – 1449,3 тис. домогосподарств (або 5,7 відс. від їх загальної кількості), а за 9 місяців 2015 року – вже 3231,9 тис. домогосподарств (або 17,7 відс. їх кількості).

В той же час відсутність приладів обліку фактично наданих послуг з теплопостачання та інших житлово-комунальних послуг призводить до суттєвого збільшення нарахувань і видатків державного бюджету на відшкодування за рахунок субвенції підприємствам – надавачам їх вартості у вигляді пільг і субсидій.

ВИСНОВКИ

1. Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів України, Міністерством соціальної політики України та місцевими органами виконавчої влади у 2014 та 2015 роках забезпечено надання населенню за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам належних пільг та житлових субсидій на оплату житлово-комунальних послуг.

У цілому у 2014 році така соціальна допомога надана 4,4 млн пільговикам та понад 1,5 млн малозабезпеченим сім'ям на загальну суму 6,2 млрд грн, за 9 місяців 2015 року – понад 4 млн пільговикам та 3,2 млн малозабезпеченим сім'ям на суму 7,6 млрд гривень.

Урядом та Мінсоцполітики вжито також заходи і прийнято ряд рішень, спрямованих на спрощення процедур та підвищення соціальної справедливості при призначенні населенню пільг і субсидій з оплати таких послуг.

Водночас у 2014 році бюджетна програма за цим напрямом не профінансована і не виконана на суму 1,3 млрд грн, при тому, що станом на 01.01.2015 кредиторська заборгованість з відшкодування відповідним підприємствам недоотриманих ними доходів за надані громадянам обсяги послуг з пільг і субсидій становила 1 млрд грн (у тому числі прострочена – 126,0 млн гривень). Зазначене не сприяє покращенню фінансово-економічного стану таких підприємств та наданню ними якісних послуг населенню.

Однією з головних причин цього є застосування переважно (90 відс.)

механізму проведення взаєморозрахунків (заліків), в яких низка підприємств не може взяти участь (а отже, одержати кошти субвенції) через відсутність заборгованості за енергоносії та перед бюджетом. Зокрема, через відсутність заборгованості за енергоносії і, відповідно, неможливість проведення взаєморозрахунків, станом на 01.01.2015 кредиторська заборгованість місцевих бюджетів Харківської області з перерахування коштів субвенції перед КП "Харківські теплові мережі" за надані ним послуги з пільг і субсидій становила 23,8 млн гривень.

2. Нормативно-правове забезпечення питань, пов'язаних з використанням коштів субвенції, загалом врегульоване, але стосовно деяких існують неузгодженості.

Положення Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій (затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2005 № 20), в частині перерахування відповідних видів субвенцій за рахунок конкретно визначених надходжень загального фонду державного бюджету, не узгоджуються з вимогами статті 13 Бюджетного кодексу України, відповідно до якої виключно видатки спеціального фонду бюджету здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень цього фонду.

Встановлені статтею 11 Закону України "Про природні монополії" норми щодо утворення, ліквідації та підпорядкування Президенту України національних комісій регулювання природних монополій (відповідно і Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП, Комісія), яка встановлює тарифи на житлово-комунальні послуги), не узгоджуються із статтею 106 Конституції України в частині повноважень Президента України щодо створення у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб.

3. Діючі норми витрат теплової енергії на опалення житлових будівель та відсутність побудинкових засобів обліку її споживання знижує ефективність (результативність) видатків субвенції.

Встановлені у 2001 році норми річної витрати теплоти на опалення житлових будов, визначені КТМ 204 Україна 244-94 "Норми та вказівки по нормуванню витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд в Україні" (наказ колишнього Держжитлокомунгоспу від 14.12.1993 із змінами 2001 року), які враховуються НКРЕКП при визначенні тарифів на опалення для населення за відсутності засобів обліку, не відповідають і є вищими за аналогічні норми, визначені у 2006 році ДБН В.2.6-31:2006 "Конструкція будівель і споруд. Теплова ізоляція будівель" (наказ колишнього Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 09.09.2006 № 301).

У результаті за відсутності побудинкового обліку фактично наданих послуг (за даними Мінрегіону, станом на 01.07.2015 рівень оснащення будинків

засобами обліку теплової енергії становить 34,7 відс.), застосування НКРЕКП неактуальних норм тепловитрат на одиницю опалювальної площі, визначених у 2001 році КТМ 204 Україна 244-94, створює умови необґрунтованого (завищеного) рівня встановлення тарифів на тепlopостачання для населення, надмірного відшкодування державою за рахунок субвенції підприємствам – виконавцям (виробникам) вартості таких послуг, наданих у вигляді пільг і субсидій громадянам, які проживають у будинках без засобів побудинкового обліку теплової енергії.

Так, за результатами аудиту, проведеного у Дніпропетровській та Харківській областях, встановлено, що для однакових за технічними характеристиками будинків і квартир, у яких проживають громадяни однієї пільгової категорії, вартість оплачених пільг у будинку із встановленим тепловим лічильником у понад два рази менша від такої вартості у будинку без лічильника. Зокрема, у березні 2015 року в смт Ювілейне Дніпропетровської області у будинку по вул. Фрунзе без лічильника сума наданих пільг кожному з 3 пільговиків (гр. М., гр. Л., гр. Г.) становить 85,6 грн, а в іншому будинку на цій самій вулиці, обладнаному лічильником, сума наданих пільг за цей період кожному з 3 пільговиків (гр. Д., гр. С., гр. Л.) становить 39,3 грн, тобто у понад два рази менше.

Водночас законодавчо визначений на сьогодні порядок встановлення побудинкових приладів обліку за рахунок споживачів в умовах низького рівня платоспроможності населення не дозволяє вирішити цю гостру проблему.

З квітня 2015 року за пропозицією НКРЕКП і на виконання відповідного доручення Кабінету Міністрів України Мінрегіон України спільно з Комісією проводить роботу щодо актуалізації норми витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд (КТМ 204 Україна 244-94).

4. Планування Міністерством фінансів України і Міністерством соціальної політики України обсягів коштів субвенції на 2015 рік не було належно обґрунтованим та створило ризики невикористання значної частини асигнувань.

Затверджений Законом України "Про Державний бюджет України на 2015 рік" (із змінами від 02.03.2015) обсяг видатків субвенції становить 24,4 млрд гривень. Фактично за 9 місяців 2015 року виділено 7,8 млрд грн, (за 10 місяців 2015 року – 8,5 млрд грн, або 35 відс. загального обсягу затверджених асигнувань). Зазначене свідчить, що асигнування затвердженого на 2015 рік обсягу субвенції будуть використані лише частково.

5. Міністерством фінансів України, місцевими органами виконавчої влади через недоліки в управлінні коштами субвенції не забезпечено проведення своєчасних розрахунків з відповідними підприємствами за надані громадянам житлово-комунальні послуги. На початок жовтня 2015 року кредиторська заборгованість місцевих бюджетів за розрахунками з такими підприємствами з пільг і субсидій становила 1173,7 млн грн, у т.ч. прострочена – 383,7 млн гривень.

Зокрема, станом на 01.10.2015 кредиторська заборгованість у м. Києві становила 133,3 млн грн (у т.ч. прострочена – 95,9 млн грн), у Дніпропетровській області – 81,4 млн грн (у т.ч. прострочена – 40,2 млн грн), у Харківській області – 101,6 млн грн (в тому числі прострочена – 35,4 млн гривень).

6. Міністерством соціальної політики України як відповідальним за реалізацію державної політики у сфері соціальної політики та соціального захисту населення, відповідними департаментами соціального захисту населення окремих обласних держадміністрацій не забезпечено належного внутрішнього контролю за витрачанням субвенції.

В Мінсоцполітики загальна інформація щодо результатів проведених на місцях перевірок відсутня, що не відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 22.09.1997 № 1050 стосовно подальшого вдосконалення надання населенню субсидій. Водночас аудитом, проведеним у Львівській області, встановлено, що перевірки цільового використання бюджетних асигнувань, передбачених для надання населенню пільг і субсидій у 2014 році та I півріччі 2015 року, не проводились.

За відсутності належного внутрішнього контролю, окремими розпорядниками коштів на місцях допускалися факти використання субвенції з недотриманням законодавства та неефективно. Зокрема, у Дніпропетровській області з недотриманням законодавства використано 2,8 тис. грн через відсутність своєчасного інформування органів соціального захисту населення з боку відповідних районних відділів реєстрації актів цивільного стану про смерть 9 пільговиків та нарахування їм пільг і необґрунтоване проведення розрахунків у 2014 та 2015 роках за субвенцією після смерті (за результатами аудиту померлі особи зняті з обліку з дня смерті, незаконно перераховані кошти повернені підприємствами – виконавцями послуг на рахунки органів соціального захисту населення).

Крім того, допущено неефективне управління коштами субвенції: у Дніпропетровській області – на суму 1,9 млн грн через включення до нарахованих сум авансових платежів та вартість ненаданих комунальних послуг, у Львівській області – на 1,6 млн грн унаслідок фактичного споживання житлово-комунальних послуг в обсягах менших, ніж це передбачено соціальними нормативами, згідно з якими їх оплачено.

7. Протягом 2015 року Кабінетом Міністрів України реалізовано низку запланованих заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку "Україна–2020", спрямованих на реформування системи соціального захисту в частині оптимізації та спрощення порядку надання відповідних пільг, субсидій і компенсацій за надані підприємствами житлово-комунальні послуги відповідним категоріям громадян, що дозволило одержати позитивний соціальний ефект.

Урядом, зокрема, суттєво спрощено порядок формування документів для надання субсидій, встановлено нормативи користування послугами для

централізованого опалення за умови обладнання житлових будинків приладами обліку теплової енергії, запроваджено адресний підхід (з урахуванням доходу) при наданні пільг особам, які мають на них право за професійною ознакою.

Водночас наявна тенденція значного зростання кількості домогосподарств, яким призначаються житлові субсидії (за 2014 рік – 1,5 млн малозабезпечених сімей, за 9 місяців 2015 року – 3,2 мільйона), та суттєвого збільшення обсягів видатків субвенції з державного бюджету на відшкодування підприємствам – надавачам послуг за надані громадянам обсяги послуг з пільг і субсидій свідчить про зниження реального життєвого рівня населення, а також про серйозні ризики забезпечення ефективності господарської діяльності у сфері енергетики та житлово-комунального господарства, відповідальності керівників підприємств – виробників послуг за заробляння доходів, оптимізацію витрат, модернізацію виробництва.

Запроваджений механізм непрямой немонетарної підтримки населення і використання субвенції призводить до послаблення розрахункової дисципліни між постачальниками енергоносіїв та виробниками послуг за одержані енергетичні ресурси, затримок із сплатою податків і наповнення державного бюджету, нівелює зміст ринкового механізму, який покликаний розвивати підприємницьку ініціативу і відповідальність.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Відомості про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг у формі рішення Рахункової палати направити Кабінету Міністрів України та запропонувати:

- вжити заходів щодо прискорення виконання Мінрегіоном та НКРЕКП доручення Кабінету Міністрів України від 08.05.2015 № 17166/1/1-15 стосовно актуалізації встановлених у 2001 році норм витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд в Україні (КТМ 204 Україна 244-94), що використовуються НКРЕКП при встановленні тарифів на опалення для населення, яке проживає у будинках без лічильників тепла, з урахуванням затверджених 2006 року норм ДБН В.2.6-31:2006;

- привести положення п. 1 Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2005 № 20) в частині перерахування відповідних видів субвенцій за рахунок конкретно визначених надходжень загального фонду державного бюджету, у відповідність з вимогами статті 13 Бюджетного кодексу України, згідно з якою виключно видатки спеціального фонду бюджету здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень цього фонду;

- внести в установленому порядку відповідні зміни в діючий механізм надання субвенції, визначений постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2002 № 256, з метою забезпечення можливості проведення розрахунків грошовими коштами та недопущення наявності простроченої кредиторської

заборгованості перед підприємствами – виконавцями житлово-комунальних послуг;

- розглянути питання щодо внесення в установленому порядку пропозицій стосовно внесення змін до статті 11 Закону України "Про природні монополії" в частині приведення її у відповідність із статтею 116 Конституції України щодо повноважень Кабінету Міністрів України, який має забезпечувати утворення, реорганізацію та ліквідацію відповідно до закону міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

2. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту надіслати:

- Міністерству фінансів України з пропозиціями:

вжити заходів для удосконалення механізму планування коштів субвенції та забезпечення виконання відповідних бюджетних програм, своєчасного відшкодування підприємствам – виконавцям житлово-комунальних послуг недоодержаних ними доходів за надані послуги з пільг і субсидій;

розглянути питання та надати відповідні пропозиції Кабінету Міністрів України щодо зменшення і перерозподілу прогнозного обсягу невикористаних до кінця року бюджетних призначень із субвенції, передбачених у 2015 році Міністерству фінансів у загальному фонді державного бюджету, та спрямування їх на першочергові потреби за іншими бюджетними програмами;

- Міністерству соціальної політики України з пропозицією забезпечити моніторинг та узагальнення результатів проведених на місцях перевірок цільового використання бюджетних асигнувань, передбачених для надання населенню субсидій та адресної соціальної допомоги відповідно до п. 5 постанови Кабінету Міністрів України від 22.09.1997 № 1050, щодо подальшого вдосконалення надання населенню субсидій.

3. Про результати аудиту поінформувати Верховну Раду України.

4. Оприлюднити Рішення Рахункової палати, результати його розгляду об'єктами аудиту та Звіт про результати аудиту на офіційному веб-сайті Рахункової палати.

Член Рахункової палати

Г.Ю. Самусь

Дані щодо окремих категорій громадян України, які обліковуються в ЄДАРП за соціальною ознакою та пільги яким на оплату житлово-комунальних послуг надаються за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, та розміри основних знижок (станом на 01.01.2015)¹⁾						
Категорії пільговиків	Кількість пільговиків (тис. осіб)	Розмір основних знижок, відс.				
		електро-енергія	газ	опалення	водо-постачання	квартирна плата
Закон України "Про соціальний захист дітей війни"						
діти війни	3 164,8	25 ²⁾	25 ²⁾	25 ²⁾	25 ²⁾	-
Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" - всього 5 категорій - 1336,6 тис. осіб, у т.ч.:						
ветерани війни (учасники бойових дій, інваліди війни та прирівняні до них особи, учасники війни)	1 154,6	50-100	50-100	50-100	50-100	50-100
особи, на яких поширюється чинність Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"	181,7	50	50	50	50	50
Закон України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” - всього 2 категорії:						
громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; дружини (чоловіки) та опікуни (на час опікунства) дітей померлих громадян, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою	260,3	50	50	50	50	50
Закон України „Про охорону дитинства”						
багатодітні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу	272,4	50	50	50	50	50
Закони України "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні" та „Про жертви нацистських переслідувань” - всього 2 категорії, у тому числі:						
реабілітовані громадяни, які стали інвалідами внаслідок репресій або є пенсіонерами	3,4	50 ²⁾	50 ²⁾	50 ²⁾	50 ²⁾	50 ²⁾
жертви нацистських переслідувань	2,3	50-100	50-100	50-100	50-100	50-100
Закон України „Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні”:						
особи, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною; вдови (вдівці) та батьки померлих (загиблих) осіб, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною	1,4	100	100	100	100	100
Закони України "Про освіту", "Про бібліотеки і бібліотечну справу", "Про культуру", „Про захист рослин”, Основи законодавства України про охорону здоров'я - всього 5 категорій - 155,1 тис. осіб, з них:						
громадяни відповідно до абзацу першого частини четвертої статті 57 Закону України "Про освіту" (пенсіонери)	102,9	100 ²⁾	-	100 ²⁾	-	100 ²⁾
громадяни відповідно до пункту "г" частини першої статті 77 Основ законодавства України про охорону здоров'я (пенсіонери)	46,8	100 ²⁾	-	100 ²⁾	-	100 ²⁾

Продовження Додатка 1						
Закон України „Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист” - всього 7 категорій - 179,2 тис. осіб, з них:						
ветерани військової служби і їх вдови	128,0	50	50	50	50	50
ветерани органів внутрішніх справ і їх вдови	48,0	50	50	50	50	50
Закони України „Про міліцію” та “Про Службу безпеки України”:						
звільнені зі служби за віком, хворобою або вислугою років військовослужбовці СБУ, працівники міліції, особи начальницького складу податкової міліції, рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої системи, члени сімей загиблих працівників; діти (до досягнення повноліття) працівників міліції, осіб начальницького складу податкової міліції, рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої системи, загиблих, або померлих у зв'язку з виконанням службових обов'язків, непрацездатні члени сімей, які перебували на їх утриманні	80,6	50	50	50	50	50
Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”:						
звільнені з військової служби особи, які стали інвалідами під час проходження військової служби	11 639	50	50	50	50	50
батьки та члени сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби	5 311	50	50	50	50	50
Закон України “Про прокуратуру”, Кодекс цивільного захисту - всього 3 категорії - 0,4 тис. осіб, з них:						
пенсіонери з числа слідчих прокуратури	0,3	50	50	50	50	50
Всього пільговиків	5 473,5					
1) Інформація Мінсоцполітики (на підставі даних ЄДАРП).						
2) Пільги надаються тільки пільговику в межах встановлених (середніх) норм споживання житлово-комунальних послуг.						
<p><i>Довідково. За професійною ознакою (не обліковуються в ЄДАРП) відповідно до законів України “Про освіту” та “Про культуру”, Основ законодавства України про охорону здоров'я, право на пільги (100 відс.) на оплату житлово-комунальних послуг за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам мають 3 категорії громадян: педагогічні працівники, які працюють у сільській місцевості і селищах міського типу; медичні і фармацевтичні працівники, які проживають і працюють у сільській місцевості і селищах міського типу; працівники державних і комунальних закладів культури, педагогічні працівники закладів освіти сфери культури, які працюють у сільській місцевості та селищах міського типу.</i></p>						

ДАНИ
про обсяги розподілу асигнувань та стан розрахунків за показами субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам
з підприємствами-надавачами житлово - комунальних послуг населенню у 2014 році

млн грн											
Назва бюджету адміністративно-територіальної одиниці	Кредиторська заборгованість станом на 01.01.2014 ¹⁾		Передбачено ЗУ "Про ДБУ на 2014 рік" (зі змінами)	Передбачено розписом на 2014 рік ²⁾ (зі змінами)	Нараховано пільг, субсидій та компенсацій ³⁾	Фактично перераховано ²⁾		Касові видатки місцевих бюджетів ⁴⁾	Недоперераховано (недовиконано) проти показників річного розпису	Кредиторська заборгованість станом на 01.01.2015 ¹⁾	
	Всього	у т.ч. прострочена				Всього	в т.ч. взаєморозрахунки			Всього	у т.ч. прострочена
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10=7-5	11	12
АР Крим	22,2	0,00	41,1	41,1	47,2	41,1	35,5	40,96	0,00	41,4	0,0
Вінницька	7,2	1,37	293,5	223,3	189,2	183,3	163,3	183,28	-40,00	12,4	3,0
Волинська	11,6	2,53	175,0	150,8	127,0	115,9	99,5	115,94	-34,90	23,7	0,1
Дніпропетровська	81,8	22,98	689,6	601,6	512,3	525,7	466,8	525,72	-75,84	68,6	2,0
Донецька	154,1	39,16	1 012,1	871,5	477,4	605,4	533,0	598,27	-266,07	195,0	72,4
Житомирська	25,2	3,17	252,1	214,9	182,5	181,0	165,8	181,03	-33,88	26,6	0,0
Закарпатська	5,4	1,81	112,4	97,8	81,4	79,6	75,7	79,56	-18,20	6,0	0,6
Запорізька	23,9	5,45	343,8	290,7	235,0	231,3	210,2	231,33	-59,33	27,0	0,1
Івано-Франківська	33,3	17,37	225,1	193,0	160,1	172,5	161,7	172,45	-20,54	21,2	0,3
Київська	50,6	16,80	517,8	441,4	367,5	371,0	338,9	370,98	-70,40	43,7	2,3
Кіровоградська	15,9	0,27	186,6	150,8	136,1	125,6	116,8	125,62	-25,22	26,4	0,2
Луганська	50,2	4,99	460,0	354,6	117,3	212,3	195,2	212,26	-142,37	74,6	27,6
Львівська	21,8	4,26	511,1	407,6	322,2	313,7	294,7	313,66	-93,95	19,5	0,6
Миколаївська	9,0	0,71	172,7	135,2	112,7	114,7	107,1	114,66	-20,57	7,3	0,0
Одеська	42,7	14,97	329,9	268,4	227,8	240,9	213,5	240,88	-27,56	29,0	0,0
Полтавська	60,9	35,97	391,7	317,1	276,3	272,4	260,5	272,44	-44,65	64,7	8,9
Рівненська	24,6	1,85	202,9	174,7	142,6	147,7	140,8	147,74	-26,93	19,9	0,1
Сумська	33,1	6,50	296,9	276,7	241,9	243,0	230,3	243,03	-33,66	34,0	1,2
Тернопільська	21,5	14,00	190,5	183,6	149,2	174,7	170,1	174,71	-8,90	7,4	0,0
Харківська	185,5	110,69	694,4	653,5	499,1	583,6	541,1	583,59	-69,90	99,9	0,9
Херсонська	12,7	2,34	148,6	122,1	100,9	101,0	95,3	101,00	-21,10	10,4	0,0
Хмельницька	18,6	3,37	274,6	233,1	206,4	205,6	194,0	205,56	-27,55	18,8	1,7
Черкаська	50,2	26,20	325,3	269,8	239,1	256,2	241,6	256,17	-13,61	32,7	3,7
Чернівецька	1,1	0,02	102,6	90,5	76,3	71,0	67,6	70,98	-19,52	3,8	0,0
Чернігівська	32,6	11,57	250,1	195,0	177,6	175,7	166,1	175,68	-19,32	33,5	0,1
м. Київ	34,8	20,88	652,8	524,9	447,7	425,0	297,7	425,04	-99,82	38,5	0,2
м. Севастополь	1,0	0,08	9,6	9,6	10,7	9,6	8,4	9,59	0,00	5,7	0,0
РАЗОМ:	1 031,6	369,3	8 863,0	7 493,2	5 863,7	6 179,4	5 591,3	6 172,2	-1 313,8	991,5	126,0

¹⁾ Дані форми № 7мб "Звіт про заборгованість станом на 1 січня 2015 року АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя" (надіслано Казначейством України Рахунковій палаті).

²⁾ Дані Довідки щодо надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот (надіслано Казначейством Рахунковій палаті).

³⁾ Дані Мінсоцполітики (форма 6-пільга та інформація про надання компенсацій) та Держстату (Експрес-випуск № 12 від 20.01.2015 "Про надання населенню субсидій у грудні 2014 року").

⁴⁾ Дані Звіту про надання та використання місцевими бюджетами дотацій та субвенцій, отриманих з державного бюджету, за січень-грудень 2014 року Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя (надіслано Казначейством України Рахунковій палаті).

ДАНІ
про обсяги розподілу асигнувань та стан розрахунків за коштами субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам
з підприємствами - надавачами житлово - комунальних послуг населенню за 9 місяців 2015 року

млн грн

Назва бюджету адміністративно-територіальної одиниці	Кредиторська заборгованість станом на 01.01.2015 ¹⁾		Передбачено ЗУ "Про ДБУ на 2015 рік" (зі змінами)	Передбачено розписом ²⁾ (зі змінами)		Фактично перераховано за 9 місяців ²⁾		Касові видатки за 9 місяців	Недоперераховано (недовиконано) проти показників розпису на 9 місяців	Кредиторська заборгованість станом на 01.10.2015 ¹⁾	
	Всього	у т.ч. прострочена		на 2015 рік	на січень-вересень	Всього	в т.ч. взаєморозрахунки			Всього	у т.ч. прострочена
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10=7-5</i>	<i>11</i>	<i>12</i>
Вінницька	12,4	3,0	773,4	773,4	323,7	319,2	289,7	312,5	-4,5	23,4	6,0
Волинська	23,7	0,1	501,2	501,2	191,3	188,1	177,1	185,3	-3,3	25,1	1,8
Дніпропетровська	68,6	2,0	2 002,9	2 002,9	743,4	677,6	598,1	665,1	-65,8	81,4	40,2
Донецька	195,0	72,4	2 486,8	2 486,8	735,6	508,9	454,2	507,8	-226,8	117,5	12,3
Житомирська	26,6	0,0	741,2	741,2	286,1	286,1	270,2	280,8	0,0	45,1	12,4
Закарпатська	6,0	0,6	353,1	353,1	106,9	82,1	77,7	80,6	-24,7	15,3	4,2
Запорізька	27,0	0,1	903,8	903,8	309,2	296,6	277,3	293,1	-12,6	44,7	7,7
Івано-Франківська	21,2	0,3	686,8	686,8	284,0	278,2	266,0	275,5	-5,8	31,2	5,3
Київська	43,7	2,3	1 468,4	1 468,4	447,0	387,4	354,0	378,6	-59,5	45,3	13,6
Кіровоградська	26,4	0,2	541,2	541,2	220,3	211,2	200,8	208,9	-9,1	54,0	13,9
Луганська	74,6	27,6	997,5	997,5	308,7	184,4	178,8	183,6	-124,2	53,0	9,1
Львівська	19,5	0,6	1 419,4	1 419,4	430,5	411,6	388,3	402,3	-18,9	52,0	11,9
Миколаївська	7,3	0,0	448,1	448,1	142,3	131,3	122,1	129,3	-11,0	22,3	6,8
Одеська	29,0	0,0	852,3	852,3	275,0	246,7	222,9	244,5	-28,3	28,9	7,6
Полтавська	64,7	8,9	1 181,6	1 181,6	446,8	426,6	413,1	423,2	-20,2	69,2	37,9
Рівненська	19,9	0,1	589,2	589,2	222,2	211,6	199,8	208,3	-10,6	29,9	3,3
Сумська	34,0	1,2	1 032,7	1 032,7	415,5	415,5	394,5	410,5	0,0	31,4	11,9
Тернопільська	7,4	0,0	702,9	702,9	255,1	252,7	244,7	248,6	-2,4	43,1	8,0
Харківська	99,9	0,9	2 049,4	2 049,4	725,2	637,8	590,8	628,4	-87,5	101,6	35,4
Херсонська	10,4	0,0	403,3	403,3	143,7	134,7	128,4	133,1	-9,0	14,0	4,3
Хмельницька	18,8	1,7	866,7	866,7	310,4	286,4	272,2	282,5	-24,0	26,6	7,6
Черкаська	32,7	3,7	980,5	980,5	381,9	364,2	346,0	359,9	-17,7	35,0	6,8
Чернівецька	3,8	0,0	319,3	319,3	105,9	105,9	100,8	104,5	0,0	12,2	3,6
Чернігівська	33,5	0,1	715,3	715,3	269,1	247,2	238,4	245,0	-21,9	38,1	16,1
м. Київ	38,5	0,2	1 397,3	1 397,3	464,6	464,6	334,1	416,5	0,0	133,3	95,9
РАЗОМ:	944,4	126,0	24 414,2	24 414,2	8 544,2	7 756,5	7 140,0	7 608,3	-787,8	1 173,7	383,7

¹⁾ Дані форми № 7мб "Звіт про заборгованість станом на 1 жовтня 2015 року АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя" (надіслано Казначейством України Рахунковій палаті).

²⁾ Дані Довідки щодо надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот (надіслано Казначейством Рахунковій палаті).

**Розрахунок
вартості середньомісячного нарахування пільг, що припадає на
одного пільговика (в розрізі регіонів)**

Регіон	2014 рік			станом на 01.07.2015		
	кількість пільговиків (осіб) ¹⁾	обсяг нарахованих пільг (тис. грн) ²⁾	витрати на одного пільговика в середньому на місяць (грн)	кількість пільговиків (осіб) ¹⁾	обсяг нарахованих пільг (тис. грн) ²⁾	витрати на одного пільговика в середньому на місяць (грн)
Вінницька	172 762	133 183,4	64,2	173 630	117 305,2	112,6
Волинська	105 235	93 451,6	74,0	89 536	78 857,6	146,8
Дніпропетровська	360 305	351 447,6	81,3	324 450	278 374,9	143,0
Донецька	354 747	336 330,5	79,0	174 814	125 424,7	119,6
Житомирська	164 676	132 736,0	67,2	158 004	111 718,7	117,8
Закарпатська	88 181	67 113,2	63,4	86 143	47 079,0	91,1
Запорізька	202 208	175 989,3	72,5	190 711	131 871,5	115,2
Івано-Франківська	125 363	104 219,8	69,3	119 582	94 787,0	132,1
Київська	199 762	293 406,9	122,4	183 250	201 421,6	183,2
Кіровоградська	104 027	79 491,7	63,7	104 162	65 803,0	105,3
Луганська	71 824	67 948,6	78,8	78 966	54 551,1	115,1
Львівська	251 443	229 825,1	76,2	240 824	175 221,0	121,3
Миколаївська	116 335	96 267,3	69,0	109 902	70 571,0	107,0
Одеська	213 545	199 399,3	77,8	207 291	147 922,1	118,9
Полтавська	188 000	193 022,5	85,6	185 066	161 022,3	145,0
Рівненська	137 274	99 858,3	60,6	112 040	77 815,0	115,8
Сумська	131 676	118 433,5	75,0	125 911	97 221,7	128,7
Тернопільська	109 676	105 055,9	79,8	99 228	84 927,9	142,6
Харківська	299 172	323 239,2	90,0	247 055	231 480,8	156,2
Херсонська	110 706	76 515,3	57,6	127 374	60 760,5	79,5
Хмельницька	153 523	139 997,9	76,0	147 792	110 952,8	125,1
Черкаська	155 059	146 907,0	79,0	154 315	120 496,2	130,1
Чернівецька	82 094	65 612,9	66,6	80 239	50 256,6	104,4
Чернігівська	146 633	125 746,3	71,5	136 575	99 330,9	121,2
м.Київ	344 474	359 736,1	87,0	378 959	259 025,5	113,9
РАЗОМ	4 388 700	4 114 935,2	78,2	4 035 817	3 054 198,6	126,13

¹⁾ для визначення чисельності пільговиків, які використали своє право на пільги з оплати житлово-комунальних послуг, використовувалася інформація Мінсоцполітики (форма 4-пільга, щоквартальна звітність).

²⁾ за даними Мінсоцполітики (форма 6-пільга, щомісячна звітність).